პროლეტარებო ყველა ქვეყნისა, შეერთდით!

ჩირაღდანი

ფასი 10 კაპ. ჩერვონც.

20 თებერვალი 1924 წ.

№ 4-5 | გაზ. „კომუნისტის"-ს სალიტერატურო-სამხატვრო ორკვირეული დამატება | № 4-5

ვლადიმერ ილიასძე ლენინი

ლენინი

როდესაც, ამ დღეებში, მე ვათვალიერებდი საფრანგეთის კომუნისტური პარტიის გაზეთს, იქ, სხვა სურათებს შორის, განსაკუთრებით ერთმა მიიპყრო ჩემი ყურადღება: ორი მალაროს მუშა ისვენებს. ერთ მათგანს, რომლის გვერდში წერაქვი სძევს, ხელში უკავია გაშლილი გაზეთი. სურათს ქვეშ ასეთი წარწერა აქვს: „ამხანაგო! იცი შენ ვინ არის ლენინი? ლენინი—ეს ჩვენ ვართ.“

„ლენინი—ეს ჩვენ ვართ!“—ამ ოთხ სიტყვაში იმალება საიდუმლოება იმისი, თუ რატომ შეხვდა ასეთი ღრმა მწუხარებით მშრომელთა მთელი მსოფლიო დიდი ბელადისა და მასწავლებლის გარდაცვალებას, რატომ სტირის მასში თავისი მხსნელის დაკარგვას დამონებული კაცობრიობა, დამონებული როგორც ეკონომიურ-პოლიტიკურათ, ისე ეროვნულათ. ყოველი მშრომელი, მამაკაცი თუ დედაკაცი, დიდი თუ პატარა, სადაც არ უნდა ცხოვრებდეს და იტანჯებოდეს ის: მეტროპოლიებში თუ კოლონიებში, თეთრი თუ სხვა ფეროვანი რასების წარმომადგენელი, რომელ სარწმუნოებასაც არ უნდა ეკუთვნოდეს, ერთი სიტყვით ყველა მშრომელი და ყველგან, ცოტათ თუ ბევრათ შეგნებული, ხედავს თავის სულში და გულში, თავის არსებაში ლენინის მცირედ ნაწილს მაინც, ატარებს ატომს მისი შემოქმედებისა და მისწრაფებათა. მშრომელსა და დამონებულს, თავისი წვალების და ტანჯვის გრძელ მანძილზე, რომელიც განიზომება საუკუნოებით, ბევრი უნახავს ან გაუგონია გმირზე, „დიდ კაცზე.“ გაუგონია მათზე, რომელთა სიტყვა, ხშირათ ძლიერი და მკვეთრი, დასჯახებია ძველ სამყაროს, სამყაროს მონათმფლობლებისას, შეურყევია ამ უკანასკნელთა მყუდროება და არამზადული ცხოვრება, დაყრდნობილი მილიონების ექსპლოატაციაზე, გაუგონია, ვამბობ, მათზე, რომელთა სიტყვა მოსცხებია მალამოთ ამ მილიონების გულს. მაგრამ არც ერთს არ დაუსადგურებია მასებში, არც ერთის ხსოვნა, არცერთის პატივისცემის და თვით თაყვანისცემის გრძნობა არ გაბჯნილა მთელ მათ არსებაში იმდენათ, რამდენადაც პატივისცემა და სიყვარული ამხ. ლენინისადმი. რატომ? პასუხი: იმიტომ, რომ ის **ლენინია**, იმიტომ, რომ „ლენინი—ეს ჩვენ ვართ“.

როდესაც პეტროგრადელი (დღეს ლენინგრადელი) მოხუცი მუშა-ქალი, დედა მუშის ოჯახის, ამბობს: **„ლენინი ჩვენი კაცია. მან უნდა იცოდეს რატომ გვაძლევენ ჩვენ დამჩიჩულ ფეხსაცმელებს“**-ო („Ленин—наш человек! Он должен знать, почему выдают обувь с гнилыми падошвами“); როდესაც ინდოელი გაძვალტყავებული გლეხი, მონა კერზონისა და მაკდონალდის, მოდის თავისი ქვეყნის მივარდნილი კუთხეებიდან, უახლოვდება საბჭოთა კავშირის, „ლენინის სამეფოს“ „ვავლენის სფეროს“, ავღანისტანში, ქ. კაბულში და ეკითხება იქ საბჭოთა წარმომადგენელს ლენინის ცხოვრების და მისი პიროვნების შესახებ; ან და როდესაც ინდოეთის მრავალ ას მილიონებიან მცხოვრებლებში დიდ გავრცელებას პოულობს ერთი პლაკატი, რომელზეც გამოხატულია აღმოსავლეთის თვალში შარავანდედით მოცულ პიროვნებებთან ერთათ (ბუდდა, ქრისტე, ტოლსტოი, განდი მაკ-სუინნი) ამხ. ლენინი-ყოველივე ეს მოწმობს ერთ და იგივეს, მოწმობს იმას, რომ „ლენინი ჩვენი კაცია“, „ლენინი-ეს ჩვენ ვართ“, რომ ლენინი იცნო დღევანდელმა მონამ, როგორც მატარებელი მისი საბოლოო განთავისუფლებისა კაპიტალის ბატონობისაგან.

ეს ღრმა პატივისცემა და სიყვარული, ასეთი ფართო გავლენა მოიპოვა ლენინმა არა მარტო მით, რომ ის დიდი თეორეტიკოსი იყო კომუნიზმის, რომ ის აწარმოებდა ღრმა და შეურიგებელ კრიტიკას არსებული წესწყობილებისას, არამედ უმთავრესათ იმით, რომ ამ კრიტიკას სიტყვით მან შეუერთა კრიტიკა **საქმით**, რომ ის მოევლინა კაცობრიობას არა მარტო როგორც ამხსნელი მსოფლიოსი, არამედ (მარქსის სიტყვით რომ ვთქვათ) როგორც **გარდამქნელი** მისი. კაპიტალის მონებმა, რომლებსაც მისწდომიათ **სიტყვა** ნუგეშის, სიტყვა, რომელსაც აუხსნია მათი მდგომარეობა, მხოლოთ „აუხსნია“ (ისევ მარქსის სიტყვით რომ ვსთქვათ; მისი თეზისებიდან ლ. ფეიერბახზე) ამ მონებმა, ვამბობთ ჩვენ, იცნეს ლენინში დაბოლოს პიროვნება, რომელიც წინ მიაქანებს უკვე არა მარტო სიტყვით, არამედ, რაც უმთავრესია, თავისი მოქმედებით, მილიონების ამოძრავებითა და მშრომელთა დიდი სახელმწიფოს დაარსებით, მათი საბოლოო განთავისუფლების საქმეს. ამაშია უმთავრესი საიდუმლოება მისდამი სიყვარულის, მისი ასეთი ღრმა და ფართო გავლენის, მისი პოპულიარობის.

ლენინმა სიტყვა საქმეთ აქცია—ამით მან დაისადგურა ტანჯული კაცობრიობის გულში.

მაგრამ პროლეტარიატმა და დამონებულმა ერებმა ლენინში ჰპოვეს არა მარტო გარდამქმნელი ძველი ცხოვრების, მისი სახით აჯანყებულ მონებს მოევლინა ამ გარდაქმნისათვის მებრძოლი და მისი მებაირაღტრე განუზომელი, ამოუწურავი სიძლიერის ნებისყოფით, ე. ი. იმ თვისებით, ურომლისოთ შეუძლებელია, წარმოუდგენელია დამხობა მონათმფლობელობის სამყაროსი, დამკვიდრება შრომის ბატონობის. და ეს თვისება გადასცა მან თავის პარტიას, კომუნისტურ პარტიას, კომუნისტურ ინტერნაციონალს, მუშათა კლასს, ყველას, ვისაც შეგნებული აქვს საჭიროება თავისი საბოლოო განთავისუფლებისა. ლენინიზმი ამ მხრივ ნიშნავს: განთავისუფლების საქმე **დაწყებულ** და **გათავებული**, დაგვირგვინებული გამარჯვებით. ეს იყო, სხვათაშორის, ერთი უმთავრეს მიზეზთაგანი იმ უზომო და ღრმა სიძულვილის, შეურიგებელი მტრობის, რომლითაც დაასაჩუქრა ის საერთაშორისო ბურჟუაზიამ და უნდა ითქვას, რომ ამხ. ლენინმა სრულიათ დაიმსახურა ეს სიძულვილი და მტრობა პროლეტარიატის ჯალათების. სწორეთ იმავე მიზეზით შეიქნა ის საყვარელი ბელადი მებრძოლი მილიონების. მან ჩააბარა ხელში ამ უკანასკნელებს არა მარტო ბასრი იარაღი თავიანთი განთავისუფლებისათვის, არამედ უანდერძა მათ სულის სიძლიერე, შეუდრეკელი, ფოლადისებური ნებისყოფა ამ იარაღის ხმარებისათვის ხელშეუშვებლათ, წარმატებით, ბოლომდის, სანამ დედამიწის რომელიმე ნაჭერზე, ბოგინობს ძალმომრეობა და ექსპლოატაცია, სანამ ბოლო არ მოეღება ხალხთა ჩაგვრას. კულტი ლენინისებური სულის სიძლიერის, მებრძოლის ხასიათის სიმტკიცის, მოუსვენარი, უდრეკი ნების ყოფის—აი რა დაეუფლა მის მიერ შექმნილ პარტიას, რამ შეკრა და განამტკიცა ავანგარდი პროლეტარიატის და რაც თანდათან ედება თავიანთი განთავისუფლებისათვის ამდგარ მილიონებს.

მაგრამ ჩვენ ვიცით, რომ პროლეტარიატის განმთავისუფლებელი ბრძოლის გზა მოფენილია სიძნელით, სირთულით, ის მიხვეულ-მოხვეულია. ჩერნიშევსკის სიტყვებით რომ ვთქვათ, ის არა გავს „ნევის პროსპექტს“, არ არის სწორი. ჩვენ გვიხდება ბრძოლა ლეგიონ მტრებთან. ხშირათ, ასე ვსთქვათ, ჩვენი თავი ჩვენ ხელთ არ არის, ე. ი. ბრძოლის ინიციატივა დრო გამოშვებით მტერს ეკუთვნის, მტერს ძლიერს და ვერაგს. ბრძოლის პროცესში ჩვენ გვიხდება შეტაკება ახალ-ახალ ძალებთან, ახალ პირობებში, გაუთვალისწინებელი გეგმით, რადგან იცვლება როგორც ძალთა განწყობილება, ისე პოზიციები, რომლებიც მათ უკავია. შეტევას მოსდევს უკან დახევა, გამარჯვებას დროებითი წაფორხილება და დამარცხება და პირიქით. საჭიროა სარდელი, რომელიც მკვეთრი თვალით ზომავს განვლილ და გასავლელ მანძილს, სწონის სირთულეს მდგომარეობისას, ითვალისწინებს მიხვეულ-მოხვეულებს, ირჩევს დროს მთელ ძალებით დარტყმისას, ერთ წერტილზე წინსვლის მებრძოლი არმიის ერთი ნაწილისას, უკან დახევის—მეორისას. ეს ხომ ყველას არ შეუძლია და თვით არა ყველა სარდალსაც. სინამდვილის მეცნობის განსაკუთრებული ნიჭი.—აი რა არის საჭირო ამ ბრძოლაში. სწორეთ ამ ნიჭით იყო დაჯილდოებული ამხ. ლენინი სხვა თავის თვისებებთან ერთათ.

რუსეთის რევოლიუციის პროცესში რამდენია ისეთი მომენტი, როდესაც ის (რევოლიუცია) იდგა დამარცხების საფრთხის წინ. და თუ ჩვენ გამარჯვებული გამოვსულვართ ამ სიძნელიდან და თავზე აგვიცილებია ეს საფრთხე-ეს მომხდარა გენიალური სარდლის მეოხებით, როგორიც იყო ამხ. ლენინი.

ის იყო ამიტომ სარდალთა სარდალი რევოლიუციონური არ მიის.

საკმაოა გავიხსენოთ მარტო ორი მაგალითი: ბრესტი და ახალი ეკონომიური პოლიტიკა. ამხ. ლენინის გენიალურმა ტაქტიკამ გამარჯვების გზით წაიყვანა ოქტომბრის რევოლიუცია. ხშირათ წინააღმდეგ მისი ახლობელი მეგობრებისა და თანამებრძოლების უმრავლესობისა მას დაუსახავს გზა, რომლითაც გამარჯვებით უწარმოებია ბრძოლას. რა გასაკვირია თუ არა ერთი და ორი ასეთი მაგალითების შემდეგ ამხ. ლენინს დაეპყრო უსაზღვრო ნდობა პარტიაში და მუშათა კლასში. მისი შეუცდომელობა ანდაზათ იქცა, ხალხს მოედო. კრებებზე ხშირათ უთქვამთ ხოლმე: „ხმა მიეცი ილიჩთან ერთათ-არ შესცდები“-ო. აი სწორეთ ეს განსაცვიფრებელი ნიჭი სინამდვილის დაპყრობის, ეს გასაკვირალი რეალიზმია კიდევ ერთი მიზეზი (სხვა მრავალ თვისებათა შორის, რომლებითაც დაჯილდოებული იყო ბელადი), თუ რატომ დაიკავა მან ასეთი ადგილი ჩვენი დროის უდიდეს მოძრაობაში. ეს ადგილი შერჩება მას საუკუნოებით და მთელი მისი მოღვაწეობა ლეგენდასავით დარჩება მომავალ თაობათა წარმოდგენაში...

დღეს ლენინი აღარ გვყავს, მაგრამ მისი დროშა მსოფლიოს გარდაქმნისა ხელთ უპყრიათ საბჭოთა კავშირის კომუნისტურ პარტიას და კომუნისტურ ინტერნაციონალს. ლენინის გარდაცვალებამ...

ლენინის განშორებამ დასაწყისი მისცა როგორც საბჭოთა რესპუბლიკებში, ისე მთელ მსოფლიოში, მუშათა კლასის მოწინავე ელემენტების საყოველთაო ლტოლვას კომუნისტური პარტიებში შესასვლელათ. რევოლიუციონური პროლეტარიატი ცდილობს რამოდენიმეთ მაინც აუნაზღაუროს თავის პარტიას საშინელი დანაკლისი, გამოწვეული ბელადის დაკარგვით. რევოლიუციონური მუშათა კლასის ამოძრავებით, კომინტერნის ურყევი ხელმძღვანელობით ლენინიზმის დროშის ქვეშ რევოლიუცია გაიმარჯვებს მსოფლიოს მაშტაბით.

ნ. კიკნაძე

ვლადიმერ ილიჩი ოქტომბრის წინა დღეებში

(მოგონება)

3—4 ივლისი პირველი ცდა იყო ჩვენი მხრით კერენსკის, ტერეშჩენკოს, ჩერნოვის და წერეთელის ბატონობისათვის ბოლოს მოსაღებათ. ვერ გაიმარჯვა ამ ცდამ. დაიწყო ჩვენი პარტიისა და ჩვენი ბელადების საშინელი დევნა. ამხ. ლენინი გამოცხადებული იქნა გერმანელ ჯაშუშათ და ამავე დროს გაცემული იქნა ბრძანება მისი დატუსაღების შესახებ. მახსოვს ხალხის ჯგუფები, თავმოყრილი ბურცევ ალექსინსკის შავრაზმული გაზეთთან, რომელიც გაკრული იყო ნევის პროსპექტზე. ჯგუფში ამტკიცებდენ, რომ ლენინი გერმანელი ჯაშუშია და ამის შესახებ არის უტყუარი ცნობები. მახსოვს სისინი და მხიარული სახეები ზოგიერთების და განცვიფრება და დაბნევა ხნვების.

იუნკრები დაძრწიან და ეძებენ ყოველგან ლენინს, მაგრამ ის არ არის თავის ბინაზე, ლაპარაკობენ: „გაიქცა ვილჰელმთან. სადღა იპოვი მას“.

თავრიდის სასახლე. აქ ლაპარაკობენ მხოლოდ გუშინდელი დღის, ჩვენი გამოსვლის შესახებ, იმის შესახებ, რომ ჩვენს ორგანიზაციაში ყველაფერი არ არის რიგზე. ასე ლაპარაკობენ მემარცხენე ესერები, ასე ლაპარაკობენ თვით ზოგიერთი გამოჩენილი ბოლშევიკები. მუშათა რაიონებში წუთიერი დაბნევაა, რომელიც ჩქარა ქრება. „პავლოვცებსა“ და „იზმაილოვცებს“ შორის საკმაოთ ნათლად ისმის ხმები: „მოგვატყუეს, ჩვენ არ ვიცოდით, თუ ბოლშევიკები გერმანიის ჯაშუშები იყვენ“. ლენინს ეძებენ, მაგრამ ვერ პოულობენ. ზოგიერთი ჩვენი ამხანაგები ამბობენ, რომ ლენინი არ უნდა დაიმალოს რომ ის უნდა გამოცხადდეს. წინაალმდეგ შემთხვევაში პარტია ვერ მოახერხებს თავის გამართლებას ფართე მასების წინაშე. პარტიის ბელადს ესროლეს მძიმე ბრალდება, ის უნდა წარსდგეს სამსჯავროს წინაშე და გაამართლოს თავის თავი და პარტია ასე მსჯელობდენ მრავალი გამოჩენილი ბოლშევიკები.

თავრიდის სასახლეში ვხვდებით სტალინს. მასთან ერთად მივდივართ ამხ. ლენინთან. ის უნდა იყოს პოლეტაევის ბინაზე (სახელმწიფო სათათბიროს ყოფილი დეპუტატი, პუტილოვის ქარხნის მუშა,) თუ არ ვცდები, მერვე როჟდესტვენსკის ქუჩაზე. მივიჩქარით, რადგან თავრიდის სასახლეში დაბეჯითებით ლაპარაკობენ, რომ პოლეტაევი, პოლიციის დეპარტამენტის არქივის ცნობებით, პროვოკატორია. ვჩქარობთ ილიჩთან, უნდა გავაფრთხილოთ ის ამის შესახებ, უნდა გადავიყვანოთ ის იქიდან, თორემ შესაძლოა პოლიცია თავს დაესხას პოლეტაევის სახლს ნახავენ იქ ილიჩს. მივედით ის უკვე წასულა. ეზოში ვხდებით პოლეტაევის მეუღლეს. ის გვაცნობებს, რომ ლენინი გადავიდა ს. ალილუევის სახლში, იმავე რაიონში (ქუჩა არ მახსოვს). სიცილით გადმოგვცა ჩვენ, რომ გ. პოლეტაევს პროვოკატორობას აბრალებენ.

წავედით ალილუევთან. ავედით მის ბინაზე (მესამე თუ მეოთხე სართული). იქ არიან ამხ. ლენინი, ზინოვიევი და ნ. კ. კრუპსკაია. დაჯდომაც კი ვერ მოვასწარით, რომ შემოვიდენ ნოგინი და ვ. იაკოვლევი. დაიწყო ლაპარაკი იმის შესახებ გამოცხადდეს უნდა თუ არა,

ამხ. ლენინი.

ლენინი და საშუალება მისცეს დაატუსაღონ ის. ნოგინმა გაუბედავად დაიწყო ლაპარაკი რომ ლენინი უნდა გამოცხადდეს და ღია სასამართლოს წინაშე შეებრძოლოს მოწინაღმდეგეებს. ასეთი იყო მოსკოველ ამხანაგების საკმაოთ დიდი ნაწილის აზრი. ვლადიმერ ილიჩმა ჩვეულებრივი სიცხადით დაამტკიცა, რომ არავითარი საჯარო გასამართლება არ იქნება. სტალინი სასტიკად წინააღმდეგია გამოცხადების. „იუნკრები ციხემდი არ მიიყვანებენ, გზაში მოკლავენ“,—ამბობს ის. ილიჩიც, როგორც სჩანს წინაღმდეგია, მაგრამ ცოტა უხერხულათ გრძნობს თავს ნოგინის მოსაზრების გამო. სწორეთ ამ დროს შემოდის სტასოვა. და იუწყება, რომ თავრიდის სასახლეში კვლავ დადის ხმები, რომ ვითომ, პოლიციის დეპარტამენტის ცნობით, ლენინი პროვაკატორია. ამ სიტყვებმა ილიჩზე არა ჩვეულებრივათ დიდი შთაბეჭდილება მოახდინეს. ნერვიულმა ჟრუანტელმა დაუარა სახეზე და გადაჭრით განაცხადა, რომ ის უნდა დაჯდეს ციხეში, ეს სთქვა მან ისეთი კილოთი, რომელიც შეუძლებლათ ხდიდა წინაღმდეგობას.

მე და ნოგინს გვაგზავნიან თავრიდის სასახლეში სრულიად რუსეთის ცენტრალური აღმასრულებელი კომიტეტის და პეტროგრადის საბჭოს წევრთან ანისიმოვთან მოსალაპარაკებლად ლენინის ციხეში მოთავსების პირობების შესახებ.

ჩვენ უნდა მიგვეღო გარანტიები, რომ ილიჩს არ დაგლეჯენ გამხეცებული იუნკრები, უნდა მიგვეღო თანხმობა, რომ ლენინს მოათავსებენ „პეტროპავლოვკაში“, სადაც გარნიზონი ჩვენი იყო ან თუ მოათავსებენ „კრესტში“, უნდა მივიღოთ აბსოლიუტური გარანტიები იმის, რომ მას არ მოკლავენ და დანიშნული იქნება საჯარო გასამართლება. თუ დადებითი პასუხს მივიღებდით, ანისიმოვი საღამო ხანს ავტომობილით მივა დანიშნულ ადგილას, მერვე როჟდესტვენსკის ქუჩაზე, სადაც მას შეხვდება ლენინი და მიყავს ის ციხეში, სადაც ლენინს უსათუოდ მოკლავდენ, რომ ეს უდიდესი დანაშაულებრივი სისულელე სისრულეში ყოფილიყო მოყვანილი.

ნოგინთან ერთად მივედით თავრიდის სასახლეში და გამოვიძახეთ ანისიმოვი. უამბეთ მას ლენინის გადაწყვეტილების შესახებ და მოვთხოვეთ აბსოლიუტური გარანტიები. „პეტროპავლოვკაზე“ ის არ დათანხმდა, რაც შეეხება გარანტიებს „კრესტის“ ციხეში, განაცხადა, რომ მიღებული იქნება ყველა ზომები. მე გადაჭრით მოვთხოვე მას აბსოლიუტური გარანტიები (რის მოცემა არავის არ შეეძლო) და დავემუქრეთ, რომ თუ რამე მოხდა, ყველას ამოვწყვეტთ მათ.

ანისიმოვი დონეცის აუზის მუშა იყო. მის პროლეტარულ სახეზე მე დავინახე, რომ მასაც იპყრობს საშინელება ასეთი უდიდესი პასუხისმგებლობის გამო. კიდევ რამდენიმე წუთი და მე განუცხადე მას: ჩვენ არ მოგცემთ ილიჩს. ნოგინიც დამეთანხმა. ვჩქარობთ ისევ ს. ალილუევის ბინაზე. გამოსვლის დროს ვხვდები ამხ. ლუნაჩარსკის, რომელიც დილით ძლიერ „დაბნეული“ იყო.

მან დამავალა გადამეცა ლენინისათვის, რომ ის არავითარ შემთხვევაში არ უნდა დაჯდეს ციხეში, რადგან ამ ჟამად ძალაუფლება მხოლოდ ფორმალურად არის კოალიციის ხელში, ფაქტიურად ის კორნილოვცების ხელშია და ხვალ შესაძლოა ფორმალურადაც გადავიდეს მათ ხელში. ამან მე ძლიერ გამახარა. დილით ანატოლის სულიერი განწყობილება სულ სხვა

იყო. ნოგინი დარჩა. მე კი გავიჩქარე ლენინისკენ. სტალინი ისევ მასთან იყო (მგონი იქ ცხოვრობდა). ორიოდე სიტყვით გადავეცი საუბარი ანისიმოვთან, ლუნაჩარსკის სიტყვები და დაუმატე, რომ ანისიმოვმა არ იცის, თუ ვის ხელში იქნება ხვალ თვითონ, გადაწყვიტეთ, რომ არავითარი სალაპარაკო არ არის, ლენინი უნდა წავიდეს ქალაქიდან. მე წინადადება მომცეს გამოვთხოვებოდი ჩემს ქორჩორს და გავყოლოდი ლენინს, გავეშურე საპარიკმახეროში. მაგრამ ლენინმა არ დაუცადა ჩემს დაბრუნებას ამხ. ზოფთან (ახლა საზღვაო ფლოტის კომისარია) და ერთ მუშასთან ერთად დასტოვა ქალაქი.

რამდენიმე დღის შემდეგ სტალინმა წინადადება მომცა გავმგზავრებულიყავი ლენინთან ერთის მხრივ იმისთვის, რომ ინფორმაცია მიმეწოდებია მისთვის და მეორე მხრივ—დირექტივების მისაღებათ. მე მომცეს ერთი მუშის მისამართი სესტრორეცკის ახლო (ორი მილის დაშორებით) და პაროლი. უდიდესი სიფრთხილით მოვეკიდე დავალებულ საქმეს, მეშინოდა არ ამდევნებოდენ შპიკები და უნებლიეთ არ მეჩვენებია მათთვის ვლადიმირ ილიჩის ბინა. სადგურზე მივედით. ღამით მცირეოდენი ძებნის შემდეგ ვიპოვე სახლი, სადაც ხსენებული მუშა ცხოვრობდა. მიმიღო მისმა მეუღლემ. მე უთხარი პაროლი, მაგრამ აქ ერთი გაუგებრობა მოხდა ამხ. ზოფმა არ გადმომცა საპასუხო პაროლი და ჩვენ დავიბენით. ამხანაგის მეუღლემ ერთის მხრივ ვერ დამალა, რომ მან იცის თუ სად იმყოფება ლენინი, მეორე მხრივ კატეგორიულათ უარი მითხრა მისი ბინის ჩვენებაზე. მე დაუწყე მას დარწმუნება, რომ მე „ჩვენი კაცი ვარ“, რომ გამოგზავნილი ვარ ც. კომიტეტისაგან, მაგრამ ამხანაგის ცოლი ულმობელი იყო. ძლიერ უხერხულათ ვგრძნობდი ჩემს თავს. მე მინდა ვნახო ის უფრო მეტად, ვიდრე ოდესმე და იმავე დროს ვგრძნობ, რომ ცუდათ ვიქცევი, როცა ვარწმუნებ ჩემს თანამოსაუბრეს დაარღვიოს კონსპირაციის წესი. მე საბოლოოთ დავკარგე იმედი და უკვე წასვლას ვაპირებდი, როცა მან შემაჩერა, დაუძახა თავის 9—10 წლის ვაჟს და გამაყოლა.

ამ ბავშთან ერთად წავედი ტბაზე, ჩავჯექით ნავში და გადავედით მეორე ნაპირზე.

მე ვიფიქრე, რომ ლენინი ალბად სადმე აგარაკზე ცხოვრობს.

მორჩილათ მივყვებოდი ჩემს გზის პატარა მაჩვენებელს. უცებ ჩვენ გავჩერდით პატარა სათიბის ახლო, სადაც იდგა პატარა ზვინი. ბავშვმა ვილაცას დაუძახა. მე არაფერი არ მესმის. გამოვიდა ვილაც კაცი, რომელიც ბავშვის მამა აღმოჩნდა ხელი ჩამოვართვი. აუხსენი რაში იყო საქმე. ვფიქრობ, რომ წამიყვანს ლენინთან. ამ დროს მოდის ჩემთან ვილაც წვერ გაპარსული ულვაშებიანი კაცი. ეს კაცი საკმაო წარმოსადეგი ფიგურის მეჩვენა. მოგვიახლოვდა და სალამი მომცა. მე უბრალოდ, მშრალად უპასუხე. მაშინ მან დამკრა ხელი მხარზე და მეუბნება: „ა, ამხანაგო სერგო, ვერ მიცანი? თურმე მე ამხანაგი ლენინი მელაპარაკებოდა. მე ალტაცებით, მხურვალეთ ჩამოვართვი მას ხელი. აქვე აღმოჩნდა ამხ. ზინოვიევი, რომელსაც მოეშვა წვერ-ულვაში, რასაც შეეცვალა მისი ფიზიონომია.

დავიწყეთ საუბარი. რამოდენიმე წუთის შემდეგ ლენინმა მიმიპატიჟა ვახშამზე, გამოირკვა, რომ მათ თვით არაფერი ჰქონდათ. შავი პურის ნაჭერი და სელიოდკა—აი მთელი მათი ვახშამი. ამ ვახშმის შემდეგ საუბარი გადავიტანეთ ლენინის აპარტამენტებში, ასეთი აღმოჩნდა თივის ზვინი, რომელშიც ჩვენ შევძვერით. ახალ თივას საუცხოვო სუნი ჰქონდა. თბილოდა. დიდხანს ველაპარაკე მე მათ იმის შესახებ, თუ რა ხდებოდა ქალაქში მათი იქ არ ყოფნის დროს, როგორია მუშებისა და ჯარისკაცების სულიერი განწყობილება, რა ხდება ჩვენს ორგანიზაციებში, პეტროგრადის საბჭოში, მენშევიკურ ცაკში და სხვა. ვლადიმირ ილიჩმა მომისმინა მე, მომცა რამდენიმე კითხვა და მითხრა: „მენშევიკურმა საბჭოებმა სახელი გაიტეხეს, ორი კვირის წინათ მათ იდვილად შეეძლოთ ჩაეგდოთ ხელში ძალაუფლება, ახლა ისინი უკვე არ წარმოადგენენ სახელმწიფო ორგანოებს. ძალაუფლება მათ წაართვეს. ძალაუფლების ხელში ჩაგდება შეიძლება მხოლოდ შეიარაღებული აჯანყების საშვალებით, რომელსაც დიდი ხნით ცდა არ დასჭირდება. აჯანყება მოხდება არა უგვიანეს სექტემბერ-ოქტომბრისა. სიმძიმის ცენტრი ჩვენ უნდა გადავიტანოთ ფაბქარხკომებში. უნდა შევცვალოთ ლოზუნგი და „მთელი ძალაუფლება საბჭოებს“ ნაცვლათ ვთქვათ: „მთელი ძალაუფლება ფაბრქარხკომებს“.

კიდევ უფრო განვცვიფრდი მე, როცა მე გადავეცი მას ერთ-ერთი ამხანაგის (ვისი არ მახსოვს) სიტყვები, რომ არა უგვიანეს სექტემბერ-ოქტომბრისა ძალაუფლება გადავა ბოლშევიკების ხელში და მთავრობის თავმჯდომარე იქნება ლენინი.

ილიჩმა სრულიად სერიოზულად მიპასუხა, რომ ეს ასეც იქნება, რომ ერთი-ორი თვის განმავლობაში ის იქნება ბოლშევიკური მთავრობის თავმჯდომარე.

შემდეგ ლენინმა მომცა მთელი რიგი დირექტივებისა, როგორ ვაწარმოოთ მუშაობა, როგორ მოვაწყოთ ლეგალურ ცეკასთან ერთად ამავე ც. კ. არალეგალური წრე, ლეგალურ ბეჭდვითი ორგანოსთან ერთად არალეგალური სტამბა, როგორ ვთქვათ არალეგალურ ფურცლებში ის, რის თქმის უფლებასაც არ გავძლევენ ლეგალურ ორგანოებში და სხვა. შემდეგ ლაპარაკი შეწყდა, რადგან მე დაღლილობის გამო შეუმჩნევლად ჩამეძინა.

დილით, 6 საათის ნაცვლად გამეღვიძა 11 საათზე. ამ დროისათვის ლენინს გაემზადებია პატარა წერილების მთელი რიგი, წერილები სტალინისა და სხვა ამხანაგებისადმი. მე გამოვართვი ყველაფერი ეს, გამოვემშვიდობე და წამოვედი. ახლო ხანში მე კვლავ მომიხდა ლენინთან გამგზავრება, წავიყვანე ამხ. შოტმანი, რომელმაც ამხ. ლენინი ფინლიანდიაში გადაიყვანა და ამის შემდეგ ამხ. ლენინი მე არ მინახავს 24 ოქტომბრამდი, როცა ილიჩი პირველად აშკარად გამოვიდა სმოლნის სააქტო დარბაზში.

როცა მე შევედი დარბაზში, ამხ. ლენინი ამთავრებდა თავის სიტყვას პეტროგრადის საბჭოს სხდომაზე მოწოდებით: „გაუმარჯოს სოციალურ რევოლიუციას“.

დარბაზი პირდაპირ ზანზარებდა ტაშისა და ოვაციებისაგან.

საღამოს გაზეთებში გამოქვეყნდა ცნობა, რომ ლენინი გადასახლდა სმოლნში და თვითონ იწყებს აჯანყების ხელმძღვანელობას.

დიახ, გაზეთები არ შესცდენ: ლენინმა ოქტომბრის აჯანყების ხელმძღვანელობა აიღო თავის რკინის ხელებში და მიიყვანა გამარჯვებამდი.

ს. ორჯონიკიძე.

ვლადიმერ ილიჩ ლენინი *)

პირველათ ლენინის შესახებ მე გავიგონე აქსელროდისგან, ტულინის **) წიგნაკის გამოსვლის შემდეგ. წიგნაკი ჯერ კიდევ წაკითხული არ მქონდა, მაგრამ აქსელროდმა მითხრა მე: „ახლა შეიძლება ითქვას, რომ რუსეთშიც არიან ნამდვილად სოციალდემოკრატიულად მოაზროვნეები-ო“.

კიდევ უფრო ადრე კიევში მე ვნახე ამხანგი კრჟიჟანოვსკი. სწორეთ მან მიამბო უფრო ვრცლად ლენინის შესახებ. ახასიათებდა მას ენტუზიზმით, ახასიათებდა მის დიდ ჭკუას, მის არაადამიანურ ენერგიას, ახასიათებდა მას როგორც საუცხოვო, მხიარულ ამხანაგს, მაგრამ იმავე დროს აღნიშნავდა, რომ ლენინი პირველ ყოვლისა პოლიტიკის კაცია და თუ ვინმეს პოლიტიკურ ნიადაგზე ვერ შეუთანხმდა იმავე წუთში სწყვეტს მასთან პირად ურთიერთობასაც.

ბრძოლაში კი, კრჟიჟანოვსკის სიტყვით, ლენინი ულმობელი და პირდაპირი იყო. სახით კი ის გავს იაროსლაველ კულაკს, ცბიერ გლეხს, განსაკუთრებით, როცა წვერს მოუშვებს.

ლენინმა ერთი-ორჯერ მომწერა მოკლე წერილები, რომელშიც მთხოვდა დაეჩქარებულიყავი ჟენევაში გამგზავრებით. დაბოლოს ჩამოვიდა თვითონ.

მისი ჩამოსვლა ჩემთვის ცოტათი მოულოდნელი იყო. პირადათ ჩემზე პირველი შეხედვით მან ვერ დასტოვა სავსებით კარგი შთაბეჭდილება. მე ის თავისი გარეგანი სახით თითქოს ცოტათი უშვერული მეჩვენა. არაფერი გარკვეული მას ჩემთვის არ უთქვამს, მხოლოდ მაჩქარებდა ჟენევაში დაუყონებლივ გამგზავრებით.

გამგზავრებაზე მე დავსთანხმდი.

ამავე დროს ლენინმა გადასწყვიტა წაეკითხა დიდი რეფერატი რუსეთის რევოლიუციის და რუსეთის გლეხობის პერსპექტივებზე.

ამ რეფერატზე მე პირველათ მოვისმინე ის, როგორც ორატორი. აქ ლენინი გარდაიქმნა. დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა ჩემზე იმ დაუღალავმა ენერგიამ, რომლითაც ის ლაპარაკობდა, მსმენელთა ჯგუფში გაყრილმა, თითქმის მოლუშულმა და შეჭრილმა, როგორც ბურღი, თვალებმა, ორატორის ამ მონოტონურმა, მაგრამ ძალით სავსე მოძრაობამ, ხან წინ ხან უკან, ამ ნაკადივით მოჩუხჩუხე და მთლიანად ნებისყოფით გამსჭვალულმა სიტყვამ.

მე ვიგრძენ, რომ ამ კაცმა, როგორც ტრიბუნმა უნდა მოახდინოს ძლიერი და წარუშლე-

*) ეს სტატია დაწერილია 1920 წ.

**) ტულინი ამხ. ლენინის ფსევდონიმი იყო.

ლი შთაბეჭდილება. მე უკვე ვიცოდი რამდენათ ძლიერია ლენინი, როგორც პუბლიცისტი, თავისი მოუხეშავი, არაჩვეულებრივათ ნათელი სტილით, თავისი მოხერხებით წამოადგინოს თავისი აზრი, თუგინდ რთული, განსაცვიფრებლად უბრალოდ და იხმაროს ისე, რომ ის ალიბეჭდოს, თუგინდ განუვითარებელი და პოლიტიკური აზროვნებისათვის შეუჩვეველ გონებაში.

* * *

მხოლოდ შემდეგ, უფრო გვიან გავიგე, მე რომ არა ტრიბუნი და არა პუბლიცისტი და არც მოაზროვნე— არ არიან ყველაზე უძლიერესი მხარეები ლენინის პიროვნებაში, მაგრამ უკვე მაშინაც ჩემთვის ნათელი იყო, რომ მისი ხასიათის უძლიერეს მხარე, რაც შეადგენდა მისი პიროვნების ნახევარს, არის ნებისყოფა, მეტად გარკვეული, მეტად ძლიერი ნებისყოფა რომელსაც შეეძლო მთელი ყურადღების მიპყრობა ახლობელ ამოცანაზე, მაგრამ, რომელიც არასოდეს არ სცილდებოდა იმ წრეს, რომელიც შემოხაზული იყო ძლიერი ჭკუის მიერ, რომელიც თითეულ კერძო ამოცანას სახავდა როგორც ვეებერთელა მსოფლიო ჯაჭვის რგოლს.

მგონი მეორე დღეს რეფერატის შემდეგ, არ ვიცი რომელი შემთხვევის გამო, მოვხვდით არონსონთან, რომელთანაც იმ დროში კარგ დამოკიდებულებაში ვიმყოფებოდი. არონსონი, როცა ლენინის თავი დაინახა, ალტაცებაში მოვიდა და სთხოვა მას ნებართვა გამოეკვეთა მისგან მედალი მაინც.

მან მიმითითა ლენინის განსაცვიფრებელ მსგავსებაზე სოკრატესთან.

ვლადიმერ ილიჩის თავის ქალას აგებულება მართლაც საუცხოვოა. ღრმად ჩავარდნილი, პატარა, მაგრამ საშინლათ დაკვირვებული თვალები, დამცინავი, ირონიით სავსე, ჭკუითა და რალაც მშფოთვარე მხიარულებით სავსე. მხოლოდ, როცა ლაპარაკობდა,თ ვალები ილუპებოდენ და თითქო რალაც არაჩვეულებრივი ძალა გამოკრთოდა მათგან. ლენინს ძლიერ პატარა თვალები აქვს, მაგრამ ისინი ისეთი მკვეთრი არიან, ისეთი გამომეტყველი, რომ მე შემდეგ ხშირად ვსტკბებოდი მათი უნებური თამაშით.

დიდი ცხვირი და სქელი ტუჩები რამდენიმეთ თათრულ გამეტყველებას აძლევენ ლენინს, რაც რუსეთში, რასაკვირველია, ადვილი ასახსნელია.

* * *

როცა მე ახლო გავიცანი ლენინი, დავაფასე კიდევ ერთი მხარე მის პიროვნებაში, რომელიც ერთბაშად არ გვხვდებოდა თვალში: ეს იყო ცხოვრების განსაცვიფრებელი ძალა მასში. ეს ძალა მასში სდუღდა და თამაშობდა. იმ დღეს როცა მე ვსწერ ამ სტრიქონებს, ლენინი უკვე, ალბათ, 50 წლის არის, მაგრამ ის ახლაც ჯერ კიდევ ახალგაზრდა კაცია, თითქმის ყმაწვილი თავისი ცხოვრების მაჯისცემით.

როგორი წარმტაცათ, როგორი საუცხოვოდ და ბავშურად იცინის, როგორი მიდრეკილება აქვს სიცილისაკენ— ადამიანის დაბრკოლებებზე გამარჯვების ამ გამოხატულებისაკენ.

მისი მრისხანებაც არაჩვეულებრივათ მიმზიდველია. მიუხედავათ იმისა, რომ მისი რისხვის გამო, მართლა, უკანასკნელ ხანებში შესაძლებელია დალუპულიყვენ ათეულები და შესაძლოა ასეულები, ის მაინც ბატონია თავისი აღშფოთების და მას აქვს თითქმის ხუმრობის ფორმა.

ამხ. ლენინი ტრიბუნაზე

კერძო ცხოვრებაში ლენინს აგრეთვე ყველაზე უფრო უყვარს ასეთი უბრალო, ძალდაუტანებელი, პირდაპირი, ძალთა დუღილით გამოწვეული მხიარულება. მის საყვარელ არსებათ შეადგენენ ბავშვები და ცინტლები. მათთან გართობა მას ხშირათ საათობით შეუძლია.

თავის მუშაობაში მას შეაქვს ცხოვრების იგივე ცხოველმყოფული სული.

სწერს ის ძლიერ სწრაფად, მსხვილი გაშლილი ხელით, მის წერილებში, რომელთა წერა მისთვის ძლიერ ადვილია, ერთ შეცდომასაც ვერ იპოვით. მათი დაწერა მას შეუძლია ყოველ წუთში, ჩვეულებრივათ დილით, საწოლიდან ადგომის შემდეგ, მაგრამ გვიან ღამითაც, დაღლილ-დაქანცული სახლში დაბრუნების შემდეგ, და როცა მოისურვებს.

მთელი უკანასკნელი ხნის განმავლობაში, გარდა მცირე პერიოდისა საზღვარ—გარეთ, რეაქციის დროს, უფრო ნაწყვეტებათ, ვიდრე გულმოდგინეთ კითხულობდა ყველაფერს, მაგრამ ყოველი წიგნიდან, ყოველი ფურცლიდან მას გამოჰქონდა რალაც ახალი, აღმოაჩენდა მისთვის საჭირო ამათუ იმ იდეას, რომელიც შემდეგი იარაღათ გამოადგებოდა მას.

განსაკუთრებით ენთება ის არა მონათესავე, არამედ მოპირდაპირე იდეებისგან. მასში ყოველთვის ცოცხალია გააფთრებული პოლემისტი.

მაგრამ თუ ლენინისათვის, რატომღაც, სასაცილო იყო შრომის მოყვარე გვეწოდებია, ის შრომის მოყვარე იყო უაღრესად.

* * *

სამაგიეროთ ლენინმა იცის დასვენება. ის ილებს ამ დასვენებას თითქოს რალაც ვანნას. დასვენების დროს მას არაფერზე არ სურს ფიქრი და მთელი არსებითა უსაქმობას და თუ ეს შესაძლებელია, თავის საყვარელ მხიარულებას და სიცილს ეძლევა. ამიტომ ძლიერ ხანმოკლე დასვენებიდან ლენინი გამოდის ახალი ძალებით და მზადმყოფი ახალი ბრძოლისათვის.

რალაც გულუბრყვილო ცხოველმყოფელობის და მოკაშკაშე წყარო, გონების იმ სიფართოვესთან და მტკიცე ნებისყოფასთან ერთად, რომლებზედაც მე ზევით ვლაპარაკობდი, შეადგენს ლენინის მომხიბლველობას. ეს მომხიბლველობა უდიდესია: ხალხი, რომელიც ხვდებოდა მის ორბიტში, არა თუ ემორჩილებოდა მას, როგორც ბელადს, არამედ რალაც თავისებურად იყვარებდა მას. ეს შეეხება სხვადასხვა ყალიბის და სულიერ განწყობილებათა ხალხს: ასეთ უდიდესი ნიჭის პატრონის მაქსიმ გორკიდან, „გაუთლელ" სოფლის გლეხამდი, რომელიც პენზის გუბერნიის მიყრუებული ადგილიდან ჩამოვიდა, პირველხარისხოვან პოლტიკურ მოაზროვნებიდან, ჯარისკაცამდე და მეზღვაურებამდი, რომელნიც გუშინ შავრაზმელები იყვენ, დღეს კი მზად არიან ყოველ წუთში დასდვან თავისი თავი მსოფლიო რევოლიუციის ბელადის ილიჩისათვის.

ეს მეგობრული სახელწოდება „ილიჩ"-ი ისე ფართედ გავრცელდა. რომ მას იმეორებენ ხალხნი, რომელთაც არასდროს არ უნახავთ ლენინი.

დაუბრუნდები ჩემს მოგონებებს ლენინზე დიდ რევოლიუციამდე.

ჟენევაში ჩვენ ლენინთან ერთად ვმუშაობდით ჟურნალ „ვპერიოდ"-ის, შემდეგ კი „პროლეტარიი"-ს რედაქციაში. ლენინი საუცხოვო ამხანაგი იყო რედაქციაში. სწერდა ის ძლიერ ბევრს, სწერდა ადვილად, როგორც მე უკვე ვთქვი, და ძლიერ კეთილსინდისიერად ეპყრობოდა თავისი კოლეგების მუშაობას: ხშირად უსწორებდა მათ, აძლევდა რჩევას და ძლიერ ახარებდა თითეული ნიჭიერათ და შინაარსიანად შედგენილი წერილი.

მის დამოკიდებულებას მოწინაალმდეგეებისადმი არ ემჩნეოდა არავითარი გაბოროტება, მაგრამ მიუხედავათ ამისა ის მკაცრი პოლიტიკური მოწინაალმდეგე იყო, სარგებლობდა თითეული მათი შეცდომით, აზვიადებდა ოპორტიუნიზმის თითეულ ნიშანს, რაშიც, უნდა ითქვას, იყო სიმართლის წილი, იმიტომ, რომ შემდეგში მენშევიკებმა თვითონ აქციეს მაშინდელი თავისი ნეპერწკლები საკმაოთ დიდ ოპორტიუნისტულ ალათ. ინტრიგებს ის არ მიმართავდა, მაგრამ პოლიტიკურ ბრძოლაში სარგებლობდა ყოველგვარი იარაღით, მაგრამ არა ბინძურით.

***

1905 წლის შემდეგ შევხვდი ლენინს ისევ საზღვარ-გარეთ შტუტგარდის კონგრესზე. აქ ჩვენ რაღაც არჩვეულებრივათ დაუახლოვდით ერთმანეთს. ერთად ვაფასებდით დიდი სოციალური რევოლიუციის პერსპექტივებს. ლენინი საერთოდ, უფრო მეტი ოპტიმისტი იყო ვიდრე მე. მე ვსთვლიდი, რომ მოვლენათა მიმდინარეობა იმდენათ ნელი იქნება, რომ ალბათ დაგვჭირდება დაცდა იმ დრომდი, სანამ კაპიტალიზმი შეიჭრებოდეს აზიის ქვეყნებშიც, რომ კაპიტალიზმს ჯერ კიდევ საკმაო რესურსები აქვს და რომ ჩვენ ალბათ მხოლოდ მოხუცებულებაში ვიხილავთ ნამდვილ სოციალურ რევოლიუციას. ლენინს ეს პერსპექტივები ძლიერ ალონებდა.

როცა მე მას უნვითარებდი ჩემს საბუთებს, მე შევნიშნე სევდის ლანდი მის ჭკვიან სახეზე და მე მივხვდი თუ რაოდენ სწყუროდა ამ ადამიანს ჯერ კიდევ თავის სიცოცხლეში არა თუ ეხილა ეს რევოლიუცია, არამედ კიდეც მოეხდინა ის. მაგრამ ის არაფერს არ ამტკიცებდა, ის, როგორც ჩანდა მზად იყო მხოლოდ რეალისტურად ეღიარებია როგორც ერთი, ისე მეორე შესაძლებლობა და ამისდა მიხედვით მოქცეულიყო.

რა საოცარია, რომ შემდეგში ჩვენ პოლიტიკურად განვშორდით ერთმანეთს, წავედით სხვა და სხვა გზებით. ლენინი იმ ტაქტიკას დაადგა, რომელსაც ყველაზე უფრო მისაღებად სთვლიდა პარტიისათვის რეაქციის პერიოდში. ის მომხრე შეიქმნა სათათბიროს გამოყენების მთავრობის წინააღმდეგ საბრძოლად. მე კი დავრჩი „წმინდა რევოლიუციონური“ ხაზის პოზიციაზე.

ლენინს მეტი პოლიტიკური სიფხიზლე აღმოაჩნდა. ლენინში არის გენიალური ოპორტიუნიზმის თვისებები, რომელსაც ის ათავსებს განსაკუთრებულ მომენტთან და იცის მისი გამოყენება საერთო, ყოველთვის რევოლიუციონური ხაზის მიზნებისათვის.

„მსოფლიოს შვიდი მნათობი“

ინდოეთის მრავალ ასეულ მილიონიან მასებში ფართოთ გავრცელებულია ეს პლაკატი ზემოთ ამოწერილი სათაურით. [**შუაშია** მახტამა განდი (ინდოეთის ნაციონალური მოძრაობის ბელადი). **მარცხნივ**, ზევიდან ქვევით: კრიშნა, ბუდდა, **ლენინი**. **მარჯვნივ** ზევიდან ქვევით. ქრისტე, ტოლსტოი, მაკ-სუინნი (ირლანდიის ნაციონალური მოძრაობის ბელადი ქ. კორკის ქალაქის თავი, რომელიც ციხეში ჩაკეტეს ინგლისის იმპერიალისტებმა და 72 დღის შიმშილობის შემდეგ გარდაიცვალა 1921 წელს).

ლენინი ყოველთვის ძლიერ მორცხვია და როგორღაც იმალება ჩრდილში საერთაშორისო კონგრესებზე: შესაძლებელია იმიტომ, რომ ის საკმაოდ ძლიერად არ გრძნობს თავს ენების ცოდნაში, მაგრამ ის კარგათ ლაპარაკობს გერმანულათ და საკმაოდ იცის ფრანგული და ინგლისური ენები.

აი როგორია ის პრაქტიკული მუშაობის დროს. მე ძლიერ ხშირად მიხდებოდა ლენინთან მუშაობა სხვა და სხვა რეზოლიუციების გამოსამუშავებლად. ჩვეულებრივად ეს კოლექტიურად ხდებოდა. ამ შემთხვევებში ლენინს უყვარს ერთად მუშაობა. ამას წინათ მე კვლავ მომიხდა მონაწილეობის მიღება ასეთ მუშაობაში მერვე ყრილობის რეზოლიუციის გამომუშავების დროს გლეხობის საკითხის შესახებ.

თვითონ ლენინი არა ჩვეულებრივათ მოხერხებული და ქკუა მახვილია ასეთ შემთხვევებში, ჩქარა პოულობს თავის საკუთარ სიტყვებს და ფრაზებს, აფასებს მას სხვა და სხვა კუთხიდან, ზოგჯერ უარყოფს. რამდენჯერ მიპოვნია მე სრულიად შესაფერი ფორმულა.

„აი, აი, ასე, აბა მიკარნახეთ, это у вас харошо сказанулось,“ —ამბობს ასეთ შემთხვევებში ლენინი. თუ ესა თუ ის სიტყვა მას საეჭვოდ მოეჩვენა, ის ისევ თვალებს სივრცეში მიაპყრობს, ჩაფიქრდება და იტყვის; „სჯობს ასე ვსთქვათ“. ზოგჯერ თვით მის მიერ წარმოდგენილ ფორმულას, რომლის სისწორეში დარწმუნებულია, უარყოფს სიცილით, მოხერხებული, კრიტიკის მოსმენის შემდეგ.

ასეთი მუშაობა ლენინის თავმჯდომარეობით არაჩვეულებრივათ სწრაფად და მხიარულათ მიმდინარეობს. არა მარტო მისი საკუთარი გონება მუშაობს გაცხოველებით, არამედ ის უდროესად აცოცხლებს სხვების გონებასაც.

***

ლენინთან ჩემი და ბოგდანოვის უთანხმოების დროს, ბოგდანოვი ისე გაბრაზებული იყო, რომ უწინასწარმეტყველებდა ლენინს რევოლიუციისგან ჩამოშორებას და გვიმტკიცებდა მე და ე. კ. მალინოვსკაიას, რომ ლენინი აუცილებლად ოქტიაბრისტი*) გახდებაო.

დიაღ, ლენინი გახდა ოქტიაბრისტი, მაგრამ სულ სხვა ოქტომბრის.

ა. ლუნაჩარსკი.

*) ლაპარაკია ოქტიაბრისტების პარტიაზე.

ლ Ე Ნ Ი Ნ Ს

თავისუფლების მედროშევ,
ბედ-შავთ კეთილის მყოფელო,
მუშათა, გლეხთა უფლების
შემქნელო, წარმომშობელო.

ყველა ეს შენგან ელოდა
სრულ ყოფას განმტკიცებასა,
მთელი მსოფლიოს მშრომელთა
შეძმობა-შეერთებასა.

დღეს, როცა ხმალი ხმალსა სცემს
მტერი პირის-პირ მდგომია,
საბჭოთა ხელისუფლება
მას ებრძვის, როგორც ლომია...

კიდით-კიდემდე გავაბამთ
ძლევა-მოსილსა ქსელებსა,
სხვადასხვა ერის მაშვრალნი
ურთერთ ჩავკიდებთ ხელებსა.

ტაძრებს ავაგებთ ახლებსა
მივანგრ-მოვანგრევთ ძველებსა,
ზედ დროშებს ავაფრიალებთ
წითლებსა, ალის ფერებსა.

მარადის ჩვენთან იქნება
უკვდავო შენი ლანდია,
გაგიმართლდება იმედი
არ წაიყოლო დარდია.

შენ საფლავს, ცრემლით დანამულს,
შეამკობს ვარდ-ყვავილები,
სიამით მოგიგონებენ
შრომის და ბრძოლის შვილები!

მუშა **შაქრო ნათლუღელი.**

ლენინის ჩამოსვლა რუსეთში

(მოგონება)

თქვენ იცით, დღეს პეტროგრადში ლენინი ჩამოვა, მითხრა მე ლეონიდ ნიკოლოზის ძე სტარკმა. ეს იყო 1917 წ. 3 აპრილს.

ცნობა მართალი აღმოჩნდა და დანიშნულ საათზე ჩვენ ამხ. კამენევთან, ოლღა დავითის ასულთან და ამხ. ფეოდოროვიჩთან ერთად გავემგზავრეთ ფინლიანდიის სადგურზე. იქ, ისე როგორც ყოველთვის, ხალხი ბუზივით ირეოდა და ხმაურობა იყო.

ვაგონში ამხანაგი მოგვითხრობდა ვლადიმერ ილიჩის შესახებ და იცინოდა იმ შეხვედრის გამო, რომელსაც მას უმზადებდენ პეტერბურგელი ამხანაგები: „უნდა იცნობდეთ ილიჩს, მას საშინლათ სძულს ყოველგვარი ზეიმი“.

აი გაისმა ზარის პირველი ხმა, რომელიც გვაუწყებდა მის მოახლოებას. ჩვენ ყველანი ბაქანზე გავედით. აქ გაცხოველებული ლაპარაკი ჰქონდათ სესტრორეცკის იარაღის ქარხნის მუშებს, რომლებიც თავისი ფართე წითელი დროშის ჩრდილ ქვეშ, მოუთმენლათ ელოდენ მატარებელს.

მათ რამდენიმე ვერსი გაიარეს ფეხით, თავისი საყვარელი ბელადის შესახვედრათ.

როგორც იქნა შურდულივით ჩაგვიარა ორთქმავალის თვალის მომჭრელმა სამმა ცეცხლმა, მის უკან თანდათანობით ნელა, უფრო და უფრო ნელა, მოციმციმებდენ ვაგონების განათებული ფანჯრები. მატარებელი გაჩერდა და მაშინ მუშების ჯგუფს ზევით ჩვენ დავინახეთ ლენინის ფიგურა. სესტრორეცკის მუშებმა აიყვანეს ის ხელში, მაღლა, თავის თავებს ზევით და ისე წაიყვანეს ილიჩი სადგურის დარბაზში. აქ ყველანი, პეტროგრადიდან შემოსულები, ერთი მეორეზე არღვევდენ ხალხის ზღვას, რომელიც ლენინს შემორტყმოდა, და ულოცავდენ მას რუსეთში დაბრუნებას. ჩვენ ყველანი, რომლებიც ილიჩს პირველათ ვხედავდით, მის ძველ პარტიულ მეგობრებთან და ნათესავებთან თანასწორ უფლებით, ვკოცნიდით მას, თითქოს დიდი ხანი ვიცნობდით.

ის მხიარული იყო, ღიმილი ერთი წუთითაც არ მოშორებია მის სახეს. სჩანდა, რომ რევოლიუციის ცეცხლით ალ-მოდებულ სამშობლოში დაბრუნება, გამოუთქმელ სიხარულს იწვევდა მასში.

ვერ მოვასწარით ჩვენ ილიჩის მისალმება, რომ ჩქარი ნაბიჯით შემოვიდა დარბაზში შეხვედრით აღელვებული კამენევი. მას ხელჩაკიდებული მოჰყავდა არანაკლებ აღელვებული ზინოვიევი. ამხ. კამენევმა გაგვაცნო ჩვენ უკანასკნელი, ჩვენ მაგრათ ჩამოვართვით ერთმანეთს ხელი, და ერთად, ილიჩით შუაში, წავედით მის ვაგონში.

შევედით თუ არა კუპეში და მოვთავსდით სავარძელზე, ვლადიმერ ილიჩი დაესხა თავს კამენევს.

— აბა რას სწერთ თქვენ „პრავდა“-ში. ჩვენ ვნახეთ რამდენიმე ნომერი და ბევრი ვაგინეთ,—ისმის ილიჩის მამასავით მტუქსავი ხმა, რომელიც არასოდეს შეურაცყოფად არ მიიღებოდა... სესტრორეცკის მუშებმა სთხოვეს ვლადიმერ ილიჩს ეთქვა რამდენიმე სიტყვა. მაგრამ ის გატაცებული იყო კამენევთან საუბარით: მას იმდენი რამე ჰქონდა გასაგები და უფრო მეტი სათქმელი.

მატარებელი ამ დროს შეუმჩნევლად უახლოვდება პეტროგრადს.

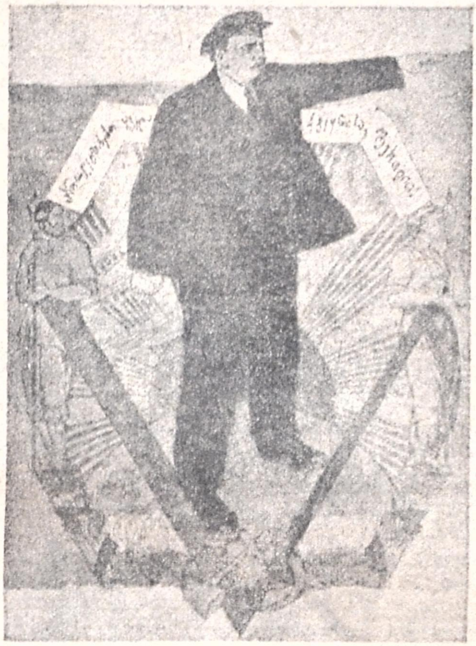

ამხ. ლენინი—მსოფლიო პროლეტარიატის ბელადი

სადგური გაჭედილი იყო ხალხით. სჭარბობდა მუშა-ხალხი. ლენინი შევიდა ფინლიანდიის სადგურის „სადარბაზო ოთახებში“, სადაც მას მიესალმენ პეტროგრადის საბჭოს წარმომადგენლები.

მან მოკლეთ უპასუხა და კვლავ გაათავა თავის სიტყვები ლოზუნგით: „გაუმარჯოს სოციალისტურ რევოლიუციასო“.

დაბოლოს ამავე ლოზუნგით მან მიმართა მრავალრიცხოვან ხალხს, რომელიც შეიკრიბა მოედანზე სადგურის წინ, რომ მისალმებოდა რუსეთის პროლეტარიატის ძველ ბელადს.

ამ სიტყვას ლენინი ამბობს ბრონევიკზე მდგომი.

ლენინი გაემგზავრა ბოლშევიზმის ციხებურჯში, კშესინსკაიას ყოფილ სახლში, რომელიც თებერვლის რევოლიუციის შემდეგ დაიკავა ჩვენმა ხელმძღვანელმა პარტიულმა დაწესებულებებმა.

კშესინსკიას სახლთან აუარებელი მუშები და ჯარისკაცები დაგვხვდა, ისინი ყურადღებით ისმენდენ ლენინის მხურვალე სიტყვას, რომელსაც ის ამბობდა მეორე სართულის აივანიდან. ის ლაპარაკობდა მსოფლიო რევოლიუციის პერსპექტივების და განვითარების შესახებ.

ჩვენ ავედით მეორე სართულზე, სადაც ილიჩი, სიტყვის შემდეგ, შესდგომოდა ჩაის, აქ იყო მრავალი პატიული მუშაკი. ჩქარა ილიჩს კვლავ გამოუძახეს აივანზე. მის მისასალმებლად მოვიდენ ამხანაგი-კრონშტადტელები. სიმონ გრიგოლის-ძე როშალს, რომელიც ამ დღეს კრონშტადტში, ყოფილიყო, როგორც კი გაეგო ლენინის ჩამოსვლა, შეეკრიბა მისი შეხვედრის ყველა მსურველი და ყინულით მოეყვანა პეტროგრადში. სითბოს გამო ყინულის დნობამ დააგვიანა ისინი.

ამხ. როშალი ამოვიდა აივანზე და კრონშტადტელების სახელით მიესალმა ლენინს. ილიჩმა მოკლე სიტყით უპასუხა. სოციალისტური რევოლიუციის ლოზუნგი ძლიერ მოეწონათ კრონშტადტელებს და ის გაიმეორა აუარებელი ხალხის გუგუნმა „ურა“ და აპლოდისმენტების ურაგანმა.

როცა ორატორების სია ამოიწურა, ლენინი ერთბაშათ გაცოცხლდა, წელში გაიმართა და საქმეს შეუდგა.

იქ მან სასტიკად გაილაშქრა იმ ტაქტიკის წინააღმდეგ, რომელსაც ატარებდენ ხელმძღვანელი პარტიული ჯგუფები და ცალკე ამხანაგები მის ჩამოსვლამდი. მან სარკაზმით სავსე სიტყვებით დასცინა დროებით მთავრობისათვის „იმდენათ, რამდენათ“ მხარის დაჭერის ფორმულას და წამოისროლა ლოზუნგი: „არავითარი დახმარება კაპიტალისტების მთავრობას“, ამავე დროს მოუწოდებდა პარტიას ძალაუფლების საბჭოების ხელში გადასაცემათ და სოციალისტური რევოლიუციისათვის ბრძოლისაკენ.

რამდენიმე ნათელი მაგალითით ლენინმა ბრწყინვალეთ დაამტკიცა დროებითი მთავრობის პოლიტიკის მთელი სიყალბე, აღმაშფოთებელი წინააღმდეგობა მის დაპირებებსა და საქმეს შორის, სიტყვებსა და ფაქტებს შორის, ხაზი გაუსვა ჩვენს მოვალეობას, რომელიც მდგომარეობდა დროებითი მთავრობის არსებითად კონტრ-რევოლიუციონური და არსებითად ანტი-დემოკრატიული ზრახვების და მოქმედების გამოაშკარავებაში.

ლენინმა თითქმის ერთი საათი ილაპარაკა აუდიტორია გაქვავდა და დაუღალავი ყურადღებით უსმენდა მას. აქ იყვენ წარმოდგენილი პარტიის ყველაზე უფრო პასუხისმგებელი მუშაკები. მაგრამ მათთვისაც კი ლენინის სიტყვა ნამდვილად ახალი იყოს. მან ზღვარი დაუდვა გუშინდელი და დღევანდელი დღის ტაქტიკას.

ლენინმა ნათლად და გარკვევით დააყენა კითხვა: „რა ვქნათ“ და მთავრობის ნახევრათ ცნობის, ნახევრათ მხარის დაჭერის ნაცვლად მოუწოდებდა არცნობისაკენ, მასთან შეურიგებელი ბრძოლისაკენ.

ფ. რასკოლნიკოვი.

ლენინი ოქტომბრის დღეებში

ა) ლენინი სამხედრო-რევოლიუციონურ შტაბში

კერენსკის ბანდები პეტროგრადთან იდგენ. ახლახან შექმნილი მუშურ-გლეხური რესპუბლიკის მდგომარეობა კრიტიკული იყო. ჩვენ თოფქვეშ დავაყენეთ და გავგზავნეთ ფრონტზე ყველა, ვისაც კი შესწევდა რესპუბლიკის დაცვის უნარი, მაგრამ დაშლა ზოგიერთ ჩვენს ნაწილებში, სარდლობის ნაკლი და დაქსაქსულობა ოპერაციების ხელმძღვანელობაში, არარად აქცევდენ ყველა ჩვენს ღონისძიებებს. ჩვენი დაქსაქსულობის და ჯარების ხელმძღვანელობის ნაკლის პირობებში მტრისათვის არაფერს არ წარმოადგენდა ჩვენი გასრესა უმნიშვნელო ძალებით და ჩვენი უკანდახეული ჯარების კვალდაკვალ შემოჭრა სატახტო ქალაქში. სარდალი ამხ. ანტონოვი, დაქანცული, ძლივს ერკვეოდა თუ რა ხდებოდა.

ამ მძიმე მომენტში სცენაზე გამოვიდა ლენინი.

1917 წლის 26 ოქტომბერს ჩვენ შევუდექით ჯარისკაცთა და წითელ-გვარდიელთა პოლკების შედგენას და ფრონტზე გაგზავნას. სმოლნი გადაიქცა ბანაკად, ამ სიტყვის ნამდვილი მნიშვნელობით, სადაც გამოგზავნილი მუშებიდან სასწრაფოდ ეწყობოდა ნაწილები. აქვე ეწყობოდენ სამხედრო ფორმაში და იარაღდებოდენ, უფრო სწორად რომ ვსთქვათ, იცვამდენ შინელს, იღებდენ ტყვია-წამალს, ჩანთებს. მრავალი მუშები პირველად დგებოდენ სამხედრო რიგებში და იღებდენ თოფს ხელში.

ფრონტიდან ჩვენ ძლიერ ცოტა ცნობები გვქონდა. ვიცოდით, რომ ამხ. ჩუდნოვსკის მოწინავე რაზმმა ვერ შესძლო თავისი ამოცანის შესრულება.

ამხ. ანტონოვი გაემგზავრა ფრონტზე და დაბრუნდა სულით დაცემული იქ გამეფებული უწესრიგობის და გაუგებრობის გამო. შევკრიბეთ რამდენიმე ჩვენი ოფიცერი და ჯარისკაცი და შევუდექით ჩვენი კრიტიკული მდგომარეობის განხილვას. მტრისათვის არაფერს წარმოადგენდა, ჩვენი დაქსაქსულობის და ჯარის ხელმძღვანელობის მოუწესრიგებლობის პირობებში გაევსრისეთ ჩვენ სრულიად უმნიშვნელო ძალებით და იმ პანიკის დროს, რომელსაც მოიტანდენ უკანდახეული რაზმები, პეტერბურგში კონტრ-რევოლიუციონური გადატრიალება მოეხდინათ.

ლენინმა, რომელიც განსაკუთრებულის ყურადღებით ადევნებდა თვალყურს კერენსკის შეტევას და თეთრ-გვარდიელების აჯანყების მიმდინარეობას, ყველაზე უფრო რეალურათ გაითვალისწინა ჩვენი კრიტიკული მდგომარეობა. ჩვენთვის მოულოდნელათ ის მოვიდა ოლქის შტაბში სტალინთან და ტროცკისთან ერთად. მან გამომიწვია მე, ანტონოვი და მეხანოშინი და მოგვთხოვა, რომ ჩვენ გაგვეკეთებია მისთვის ვრცელი მოხსენება საქმის მდგომარეობის შესახებ, გაგვეცნო ის ჩვენს განკარგულებაში მყოფ ძალებთან, მტრის ძალებთან და ჩვენს სამოქმედო გეგმებთან.

ჩემს შეკითხვაზე, რას ნიშნავს ეს მოსვლა — უნდობლობას ჩვენდამი თუ სხვა რამეს, ლენინმა უბრალოთ, მაგრამ მტკიცეთ მიპასუხა:

— არა უნდობლობას, არამედ უბრალოდ, მუშებისა და გლეხების მთავრობას სურს იცოდეს თუ როგორ მოქმედობს მისი სამხედრო სარდლობა.

ამ წუთში მე პირველად ვიგრძენი, რომ ჩვენ გვაქვს დიქტატურა, რომ ჩვენ გვაქვს ძლიერი, მტკიცე მუშური ხელისუფლება. აქ ვიგრძენი მე, რომ მე ვარ არა უბრალო მუშაკი, არამედ ხელისუფლების აგენტი, პასუხისმგებელი მუშებისა და გლეხების წინაშე; რომ მე თვითონ შევადგენ რა დიქტატურის აპარატის ნაწილაკს, ვემორჩილები პროლეტარიატის ძალაუფლებას თავის თითეულ ნაბიჯში და უდიდესათ პასუხისმგებელი ვარ პროლეტარიატის დიქტატურის წინაშე სახალხო კომისართა საბჭოს სახით.

ლენინი ტელეფონთან

ამხ. ანტონოვი შეუდგა მოქმედების საერთო გეგმის მოთხრობას, რუქაზე უჩვენებდა ჩვენი ნაწილების სადგომ ადგილებს და მტრის ძალების შესაძლებელ განაწილებას. ლენინი თვალს არ აცილებდა რუქას. გამოცდილი და ყურადღებიანი ოპერატორ-სტრატეგის და სარდალის სიმახვილით მან მოითხოვა განმარტება, თუ რათ არ არის დაცული ეს პუნქტი, რათ არ არის დაცული ის პუნქტი, რათ არის განზრახული ამ ნაბიჯის გადადგმა, რათ არ არის გამოწვეული კრონშტადტის დახმარება, რათ არ არის დამუშავებული ამა და ამ პოზიციის გეგმა, რათ არ არის დახურული ესა და ეს გასასვლელი.

მისმა დაკვირვებულმა და მკაცრმა ანალიზმა დაგვანახვა ჩვენ, რომ ჩვენ მართლა დაუშვით მთელი რიგი შეცდომები, არ გამოვიჩინეთ ის აქტივობა, რომელსაც მოითხოვდა მომენტი. ჩვენ მივყვებოდით მასებს, მაგრამ არაფერი გაგვიკეთებია. იმისათვის, რომ ვყოფილიყავით მისი ბელადები, მისი სარდლები. რჩებოდა ორი გამოსავალი: ან გვეთქვა ლენინისათვის, რომ ჩვენ არაფრათ არ ვვარგივართ, ვერ ვიქნებით პასუხისმგებელი სამხედრო ოპერაციებისათვის, ან და ვინმე სხვას აელო სარდლობა.

მცირეოდენი ხნის და შტაბში მომუშავე ამხანაგებთან აზრთა გაცვლა-გამოცვლის შემდეგ მე გავემართე ლენინისაკენ და განუცხადე, რომ თავზე ვიღებ ფრონტზე მძიმე მდგომარეობის მოგვარებას და იმედი მაქვს, რომ მე შევსძლებ წითელი პეტერბურგის ძალების შეკრებას.

მეორე დღეს 12 საათი იქნებოდა, რომ ლენინი მოვიდა ჩემთან შტაბში და მოითხოვა, რომ მისთვის ჩემს კაბინეტში დაედგათ მაგიდა და განაცხადა, რომ სურს ყოველ წამს იცოდეს თუ რა ხდება.

აიღო რა თავის თავზე ხელმძღვანელობა, ლენინი თითეული 5—10 წუთის შემდეგ მიგზავნიდა მე ვინმეს დასახმარებლად: ხან სურსათის მოსამარაგებლად, ხან მუშების მობილიზაციისათვის, ხან საიჯარო საქმისათვის, ხან მფრინავს, ხან აგიტატორს. თანდათანობით ის ისე გაიტაცა ყველა ამან, რომ თავისთვის შეუმჩნევლად გამოდიოდა ჩემი კაბინეტიდან და უშუალო განკარგულებებს აძლევდა ხან ერთს და ხან მეორე ამხანაგს.

მუშაობა გაჩაღდა, მაგრამ ლენინს ეს არ აკმაყოფილებდა: მას ეჩვენებოდა, რომ მუშაობა ჯერ კიდევ ნელა, გაუბედავათ, არა ენერგიულად მიმდინარეობს და ის თვით შეუდგა თავის კაბინეტში ორგანიზაციების და ქარხნების წარმომადგენლების გამოწვევას და მათი საშვალებით ეცნობოდა მუშების შეიარაღების მდგომარეობას, ტეხნიკურ საშვალებებს და იმას, თუ რის მიღება შეიძლება მათგან თავდაცვისათვის და რა დახმარების გაწევა შეუძლია იმ მიზნისათვის მათ ქარხანას.

აქ გაიცა ბრძანებები პუტილოვცებისადმი ჯავშნით გაემაგრებიათ სადგომები ორთქლმავალებზე, დაედგათ ზარბაზნები, რომლებიც პუტილოვის ქარხანაში ეწყო, წაეღოთ პოზიციებზე ბლინდაჟები. ნარვის რაიონს ებრძანა ჩამოერთვა მეეტლეებისათვის ცხენები ქარხანაში დადგმული 40 ზარბაზნის წასაღებათ ფრონტზე. სხვა და სხვა ქარხნებში და ორგანიზაციებში გაიგზავნა კომისრები, რომ მიეღოთ იმათგან ყველაფერი, რაც საჭიროა თავდაცვისათვის.

მე რამდენიმეჯერ 3-5 საათის განმავლობაში მომიხდა შეტაკება ლენინთან, მე პროტესტს ვაცხადებდი მის საქმეში ასე ჩარევის წინააღმდეგ. ჩემს პროტესტებს თითქოს ყურად იღებდენ, მაგრამ რამდენიმე წუთის შემდეგ ივიწყებდენ და არაფრად აგდებდენ. არსებითად შეიქნა ორი შტაბი: ჩემს კაბინეტში და ლენინის კაბინეტში: ლენინის კაბინეტში თითქოს ფეხზე მოსიარულე შტაბი, რადგან ლენინის მაგიდა იდგა ჩემს კაბინეტში. მაგრამ რამდენათაც უფრო ხშირ-ხშირათ ნახულობდა ლენინი თავის კაბინეტს, სადაც მისი ბრძანებისამებრ შეუწყვეტლად იწვევდენ სხვა და სხვა მუშაკებს, მით უფრო შემთხვევითი ხასიათის განკარგულებები იღებდენ განუწყვეტელი ჯაჭვის ხასიათს. მართალია, ეს განკარგულებები არ შეეხებოდენ არც სამხედრო მოქმედებას, არც სამხედრო ნაწილებს, არამედ „ყველასი და ყველაფრის“ მობილიზაციას თავდაცვისათვის.

დაბოლოს მე მკაცრად და სრულიად უსამართლოდ მოვითხოვე, რომ ლენინს გავეთავისუფლებია მე სამხედრო ხელმძღვანელობისაგან.

ლენინი გაცხარდა როგორც არასოდეს:

„მე თქვენ პარტიულ სასამართლოს გადაგცემთ. ჩვენ თქვენ დაგხვრეტავთ. გიბრძანებთ განაგრძოთ მუშაობა და არ შემიშალოთ ხელი მუშაობაში“.

მხოლოდ მეორე დღეს შევაფასე მე ლენინის პარალელური მუშაობის მთელი მნიშვნელობა. მე განსაკუთრებით ვიგრძენი მისი მნიშვნელობა იმის შემდეგ, როცა ანალიზი გაუკეთე მის მიერ მოწვეული თათბირის შედეგებს. ეს თათბირი შესდგებოდა მუშათა ორგანიზაციების რაიონული საბჭოების, საქარხნო-საფაბრიკო კომიტეტების, პროფესიული კავშირების და სამხედრო ნაწილების წარმომადგენელთაგან. ამ თათბირზე მან მიბრძანა ვყოფილიყავი მეც.

აქ მე ვიგრძენი რაში მდგომარეობს ლენინის ძალა: განსაკუთრებულ მომენტში აზრის, ძალების და საშვალებების კონცენტრაცია მას უკიდურეს ფარგლებამდის აჰყავდა. ჩვენ ვიქსაქსებოდით, ვაგროვებდით და ვფანტავდით ძალებს შემთხვევით, უგეგმოთ, რის გამო შედეგათ ვიღებდით მოქმედების დაქსაქსულობას აქედან კი დაქსაქსულობას მასების სულიერ განწყობილებაში და აქტივობის, ინიციატივის და გამბედაობის უქონლობას.

ნ. პოდვოისკი.

ბ) ლენინის ლაპარაკი პირდაპირი მავთულით კრონშტადტთან

ამ წუთში აპარატთან მოვა მთავრობის ერთი წევრი. დაიცადეთ.

— რომელი პარტიისა ხართ თქვენ და ხართ თუ არა თქვენ მეზღვაურთა და ჯარისკაცთა ნაწილების წარმომადგენელი?

— მე ვარ სოციალისტ-რევოლიუციონერი, ინტერნაციონალისტი, მეორე ჩემთან მყოფი ამხანაგი ბოლშევიკია.

— თქვენთან სურს ლაპარაკი ლენინს, რევოლიუციონური მთავრობის სახელით.

— ვთხოვთ, რა აქვს გადმოსაცემი.

ლენინი. შეგიძლიათ თუ არა თქვენ ლაპარაკი არმიისა და ფლოტის საოლქო კომიტეტის სახელით?

— რასაკვირველია, შემიძლია.

ლენინი. შეგიძლიათ თუ არა თქვენ დაუყონებლივ დასძრათ პეტროგრადისკენ ნაღმოსნების და სხვა შეიარაღებული ძალების დიდი რაოდენობა?

— ახლავე გამოვიწვევთ ცენტრობალტის თავმჯდომარეს, რადგან საქმე წმინდა საზღვაო ხასიათის არის.

— რა არის თქვენთან ახალი პეტროგრადში?

ლენინი. არის ცნობები, რომ კერენსკის ჯარები მიუახლოვდენ და აიღეს გატჩინა, და რადგან პეტროგრადის ჯარების ნაწილი ძლიერ დაღლილია, აუცილებლათ საჭიროა სასწრაფო და ძლიერი დახმარება.

— კიდევ რა?

ლენინი. კითხვის მაგიერ „კიდევ რა“ მე მოველოდი განცხადებას, რომ მზად ხართ დაიძრათ და იბრძოლოთ.

— მე მგონი, რომ ამას გამეორება არ ესაჭიროება; ჩვენ განვაცხადეთ ჩვენი გადაწყვეტილება; მაშასადამე ყველაფერი გაკეთებული იქნება საქმით.

ლენინი. გაქვთ თუ არა თქვენ თოფები და ტყვიის მფრქვევლები და რა რაოდენობით?

— აქ არის სმხედრო განყოფილების საოლქო კომიტეტის თავმჯდომარე ამხ. მიხაილოვი ის თქვენ გეტყვით ფინლიანდიის არმიის შესახებ.

მიხაილოვის და ლენინის ლაპარაკი

— „რამდენი ხიშტი გესაჭიროებათ თქვენ?

ლენინი. ჩვენ გვესაჭიროება რაც შეიძლება მეტი ხიშტი, მაგრამ ერთგული ხალხით, რომლებიც იბრძოლებენ. რამდენი გყავთ თქვენ ასეთები?

— ხუთიათასამდი. შეიძლება სასწრაფოდ გამოგზავნა.

ლენინი. რამდენი საათის განმავლობაში იქნება ეს ძალა პეტროგრადში, გამოგზავნის რაც შეიძლება მეტი სიჩქარის პირობებში?

— მაქსიმუმ ოცდათოთხი საათი ამდროიდან.

ლენინი. ხმელეთით?

— რკინისგზით.

ლენინი. შეგიძლიათ თქვენ უზრუნველჰყოთ ისინი სურსათის მიწოდებით?

— შეგვიძლია სურსათი ბევრია. გვაქვს აგრეთვე 35-დი ტყვიის მფრქვეველი, შეგვიძლია გამოვგზავნოთ სათანადო რაზმით, აქ ზიანი არაფერი მოგვივა, შეგვიძლია გამოვგზავნოთ საველე ზარბაზნების მცირეოდენი რაოდენობაც.

ლენინი. მე დაბეჯითებით გთხოვთ რესპუბლიკის მთავრობის სახელით დაუყონებლივ შეუდგეთ ასეთ გამოგზავნას და გთხოვთ თქვენ აგრეთვე მიპასუხოთ, იცით თუ არა თქვენ ახალი მთავრობის შექმნის შესახებ და როგორ შეხვდენ მას საბჭოები თქვენთან?

— ჯერჯერობით მხოლოდ გაზეთებიდან. ძალაუფლებას, რომელიც საბჭოების ხელში გადავიდა ენტუზიაზმით შეხვდენ.

ლენინი. ამრიგად, მაშასადამე ქვეითი ჯარი დაუყონებლივ დაიძრება და მისთვის უზრუნველყოფილი იქნება სურსათის მიწოდება.

— დიაღ ახლავე შევუდგებით გამოგზავნას და უზრუნველვყოფთ სურსათით. აქ აპარატთან არის ცენტრობალტის თავმჯდომარის ამხანაგი, რადგან ამხ. დიბენკო გაემგზავრა პეტროგრადში დღეს საღამოს 10 საათზე.“

ლენინის ლაპარაკი ცენტრობალტის თავმჯდომარესთან

„**ლენინი.** რამდენი ნაღმოსანის და სხვა შეიარაღებული გემების გამოგზავნა შეგიძლიათ თქვენ?

— შეიძლება სამხედრო გემის „რესპუბლიკას და ორი ნაღმოსანის გამოგზავნა.

ლენინი. იქნებიან თუ არა ისინი აგრეთვე უზრუნველყოფილი სურსათით?

— ფლოტს სურსათი აქვს, და ისინი უზრუნველყოფილი იქნებიან იმით. ყველა გამოგზავნილი ნაღმოსნები და სამხედრო გემი — დარწმუნებით ვიტყვი, — შეასრულებენ რევოლიუციის დაცვის საქმეს. შეიარაღებული ძალის გამოგზავნაში ეჭვი არ შეიტანოთ. შესრულებული იქნება უსიტყვოთ.

ლენინი. რამდენ საათის შემდეგ?

— მაქსიმუმ, 18 საათის შემდეგ. არის თუ არა აუცილებლობა ახლავე გამოგზავნის.

ლენინი. დიაღ. მთავრობა გადაჭრით არის დარწმუნებული დაუყონებლივ გამოგზავნის საჭიროებაში, ისე, რომ კრეისერები შემოვიდეს ასზღვაო არხში რაც შეიძლება ახლო ნაპირთან.

— ვინაიდან კრეისერი წარმოადგენს დიდ გემს თორმეტ დიუმიან ზარბაზნებით, მას დადგომა ახლო ნაპირთან არ შეუძლია, რადგან შესაძლებელი იქნება მისი ადვილათ ჩაგდება ხელში. ამისათვის კი არის ნაღმოსნები მსუბუქი არტილერიით და ტყვიისმფრქვევლებით; რაც შეეხება კრეისერს, ის უნდა იდგეს რეიდზე ან და გვერდით კრეისერ „ავრორა“-სთან, რადგან მისი არტილერია ისვრის ოცდახუთ ვერსზე გარშემო, — საერთოდ ამ საქმეს შეასრულებენ მეზღვაურები მეთაურებთან ერთად.

ლენინი. ნაღმოსნები უნდა შემოვიდენ ნევაში სოფელ რიბაცკოესთან, რომ დაიცვან ნიკოლაევის გზა და ყველა მოსასვლელი გზები მისკენ.

— კარგი, ყველაფერი ეს შესრულებული იქნება. კიდევ რას იტყვით?

ლენინი. არის თუ არა რადიოტელეგრაფი „რესპუბლიკა“-ზე და შეუძლია თუ არა მას კავშირის დაჭერა პეტროგრადთან გზაში.

— რადიო ტელეგრაფი არის არა მარტო „რესპუბლიკა“-ზე, არამედ ნაღმოსნებზეც, რომლებსაც კავშირი აქვთ ეიფელის კოშკთან. საერთოდ, გარწმუნებთ, რომ ყველაფერი კარგათ იქნება შესრულებული.

ლენინი. მაშ ასე, ჩვენ შეგვიძლია იმედი ვიქონიოთ, რომ აღნიშნული გემები დაუყონებლივ დაიძრებიან.

— დიაღ, შეგიძლიათ. ახლა გავცემთ სასწრაფო განკარგულებებს, რომ აღნიშნული გემები დანიშნულ ვადაში პეტროგრადში იყვნენ.

ლენინი. გაქვთ თუ არა თქვენ თოფები და ტყვია-წამალი? გამოგზავნეთ რაც შეიძლება მეტი.

— გვაქვს, მაგრამ გემებზე ცოტა არის; რაც გვაქვს — გამოვგზავნით.

ლენინი. ნახვამდის. სალამი. ნახვამდის,

— თქვენ ლაპარაკობდით კი? გვითხარით სახელი.

ლენინი. ლენინი.

— ნახვამდის, ვიწყებთ შესრულებას.

ვ. პოლიანსკი.

ლენინის საფლავზე

ცაო, დასჭექე. ამცნე ქვეყანას,
შენ კი, ტრაური ძოროთ ჩაგრულო,
აღარ გვყავს დიდი მასწავლებელი
მშრომელთ ბელადი სასიქადულო!

ვინც სასიცოცხლო სხივებს აფრქვევდა
ახალს ცხოვრებას და ახალს დროსა,
მაღლა ეჭირა — მშრომელთ ემბლემა
და კომუნიზმის წითელი დროშა!..

ცაო, დასჭექე... ელვის მაგიერ
გასტყორცნე ცეცხლის ზოლები თალხი,
დიე, გაიგონ თუ რისთვის გლოვობს
შრომის სამეფო... მშრომელი ხალხი!

მოკვდა ბელადი, მაგრამ იდეა
იცოცხლებს ჩვენში ურყევი რკინის,
არ გვყავს ლენინი, მაგრამ მის ნაცვლათ,
გვაქვს ლენინიზმი უკვდავ ლენინის!..

ა. სუფხელი

ლენინს ესროლეს...

(მოგონება).

ოთახიდან, სადაც იდგა აპარატები, სადაც ტაკტაკებდენ მორზები და იუზები, ლენინი გავიდა თავის კაბინეტში და წვრილი ასოებით ქაღალდის ნაგლეჯზე დასწერა:

„ამხ. ძერჟინსკი, მე თანახმა ვარ. საბოლოოთ მოელაპარაკეთ იაკობ მიხეილის ძეს. საჭიროა: 1) რომ მთელი ეს ოპერაცია სულ მოკლე ხანში ჩატარდეს; 2) დეტალების შესახებ მოელაპარაკოთ სამხედრო სარდლობას; 3) გაატაროთ ეს ხვალ პოლიტბიუროში.

კომუნისტური სალამით ლ ე ნ ი ნ ი“.

დააჭირა ხელი კნოპკას. შემოვიდა მდივანი, ახალგაზრდა მუშა, უბრალო და მკაცრი სახით. ლენინმა თვითონ დაბეჭდა ბარათი და გადასცა მდივანს. შემდეგ, მეორე კარებით, შევიდა ოთახში, სადაც ტელეფონი იდგა. ელაპარაკებოდა არზამასს. ისმოდა მხოლოდ: „რა ამბებია? ალლო! ქალაქის ცენტრი ჯერ კიდევ ჩვენს ხელშია? რა, ჩვენს ხელშია? მესმის, მესმის. ცენტრი კიდევ მაგრათ დგას? მუშები შეიარაღებული არიან? ალლო! რომელი მხრიდან? ლაიშევიდან? კარგი. დამირეკეთ კიდევ ორი საათის შემდეგ. ნახვამდის“.

და ისევ თავისი კაბინეტიდან შევიდა ოთახში, სადაც იდგენ აპარატები, სადაც ტაკტაკებდენ მორზები იუზები...

ლაიშევში კი უკვე ღრჩობდენ „ბოლშევიზმისათვის“, ხვრეტდენ, ყრიდენ წყალში, სცემდენ, სჭრიდენ ყურებს...

ყაზანში, შჩეგიკინის ყოფილ სასტუმროში დერეფნებში მიდიოდენ ერთმანეთთან, თათბირობდენ, როგორ მოქცეოდენ შტაბს და ოქროს. ზოგი იბნეოდა, ზოგი ამხნევებდა.

პოროხოვის, ალაფუზოვის და კრესტოვნიკოვის ქარხნებიდან ყაზანის სიმაგრისაგან მიდიოდენ მუშების რუხი კოლონები.

ნიჟნი-ნოვგოროდში კი აგროვებდენ უზარმაზარ „ილია მურომცებს“ ყაზანისა და სამარის დასაზვერავად.

მოსკოვის საბჭოსთან მოედანზე იდგა მუშებისა და წითელარმიელების პოლკი, რომელიც მზად იყო გასამგზავრებლად და უცდიდა ლენინს.

სწორეთ კრემლში შესასვლელთან ის კინაღამ დაეტაკა ავტომობილს, რომელშიც მარჯვენა მხარზე, ცოტათი გვერდზე მიხრილი, კუთხეში, იჯდა ლენინი შავი დაჭუჭნილი ქუდით. დაინახა თუ არა ანდრონიკოვი, ლენინმა თვალის დახამხამებაში გადმოიწია ავტომობილის მეორე მხარეზე და დაუძახა:

— თქვენ ჩემთან? მოვდივარ, მოვდივარ.

ავტომობილები გასცილდენ ერთმანეთს, მაგრამ ლენინმა შეაჩერა თვისი. ანდრონიკოვი დაეწია მას და გადავიდა ლენინის ავტომობილში.

ანდრონიკოვი ხედავდა თავის წინ სილის ფერ სახეს, ნაოჭებს, რომლებიც იშლებოდენ ცხვირიდან, თითქოს ქვაზე ამოკვეთილნი, თვალის გუგა შავი და ცეცხლის მფრქვევი. სახე კი უბრალო. თვალები, რომ არ კრთოდენ, სახე თითქმის მოსაწყენია. თვალებში კი არის წინააღმდეგობა: ისინი კეთილიც არიან და მკაცრიც, მაგრამ კეთილობისა და სიმკაცრის ქვეშ სადღაც სიღრმეში იმალება სიცილი. ისეთი მხიარული, მზიური სიცილი, როგორიც პანის. მაგრამ ყველა ესენი—კეთილობაც და სიმკაცრეც, სიცილიც და ჭკუაც—ერთდებოდენ რაღაც განსაკუთრებულში და იმავე დროს უბრალო ადამიანურში. ამ განსაკუთრებულით და უბრალო ადამიანურით ლენინი თითქო გულში იხუტებდა ანდრონიკოვს.

სწორეთ ლენინის ამ არაჩვეულებრივი არაჩვეულებრივობის გამო ექცეოდა ჩიხში ანდრონიკოვი ყოველთვის, როცა მას ეკითხებოდენ: „აბა როგორია ლენინი თავის თავად?“.

თავისი დაჭუჭნილი ქუდი ლენინმა ჩამოიფხატა ყურებამდი, რომ ქარს არ წაეღო და ისევ ჩაეშვა ავტომობილის მარჯვენა კუთხეში.

— როგორ ჰფიქრობთ თქვენ, აიღებენ ყაზანს თუ არა?—ჰკითხა მან ანდრონიკოვს.

— საეჭვოა. დავიცავთ,—უპასუხა ანდრონიკოვმა.

— სულიერი განწყობილება კი როგორია?

— ჩვენთან სულიერი განწყობილება კარგია. ბიჭები გრძნობენ საფრთხეს.

ლენინი ერთბაშად ყურადღებათ გადაიქცა: მარცხენა თვალი ცოტათი მიხუჭა, მარჯვენა წარბი ასწია. ცოტათი გვერდზე გადიხარა, მარჯვენა ყურით უსმენდა ანდრონიკოვს: თუ ლენინი უსმენდა, სულ მთელი თავისი არსებით.

— გრძნობენ,—ამბობდა ანდრონიკოვი,—განსაკუთრებით მუშები. თუმცა, ახლა წითელარმიელებიც გრძნობენ.

— როგორ უყურებენ დიდი არმიის, ნამდვილი არმიის შექმნას?

— კარგათ. უამისოთ ხომ არ შეიძლება.

ავტომობილი მოსახვევიდან შევიდა საბჭოს ეზოში.

ლენინი ავტომობილიდან, ჩვეულებისამებრ, თითქოს გამოუსხლტა ვიღაცას ხელიდან, გადაირბინა კიბეზე და შეიჭრა პრეზიდიუმის ოთახში. ანდრონიკოვი ძლივს ასწრებდა.

შემდეგ ორივენი გავიდენ აივანზე. ანდრონიკოვი რაღაც სულიერ ამაღლებას გრძნობდა. მისი ცისფერი თვალები ბრწყინავდენ, სახის ყველა ხაზები, ოდნავ ნაცრის ფერი უძილო ღამეებისა და სიმშილობის გამო, უფრო გარკვეული და დაჭიმული გახდენ. ანდრონიკოვი რაღაც განახლებას გრძნობდა სულის სიღრმეში. ყველა ნივთები და ხალხი მას სულ სხვანაირად უჩანდა: ახალი და ცოცხალი.

მის გვერდით იდგა „ილიჩი“ და აივნის მოაჯირზე გადახრილი, ოდნავ ხან მარცხნით ხან მარჯვნივ მობრუნებით, ამბობდა სიტყვას. ამბობდა ისე, რომ თვითეული მისი სიტყვა იჭრებოდა მთელი მისი არსების სიღრმიდან, რის გამო მისი ხმაც გაჟღენთილი იყო იმ განსაკუთრებული სიცოცხლის ძალით, რომელიც სავსე ფიალით აფრქვევს იმედს გულში. ლენინის ყველა სიტყვები ჩვეულებრივი იყო. მოხვდებოდა კი ეს სიტყვა გონებაში, გაარჩევდი და მასში ნახავდი, რაღაც თბილს, გულთან ახლო მყოფს და ამ ცეცხლოვან ლენინისაგან, მის ნაოჭებით დასერილ სილისფერ სახისაგან, უბრალო თვალებისაგან, რომლებიც თითქო ალისფერი, თითქო ყავისფერი იყვენ, მთელი მისი მაგარი ფიგურისაგან გამოკრთოდა რაღაც ძალა, რომელიც განსაკუთრებულათ, ადამიანურმდ, ნათესაურად იპყრობდა ანდრონიკოვის არსებას. თითქო ლენინი ყოფილიყო მისი უფროსი ძმა.

ლენინის სიტყვიდან ანდრონიკოვს უცებ მოხვდა ყურში: „ჯოჯოხეთურად ძნელი საქმეა ქვეყნის ხელმძღვანელობა“... „ნუ თუ მე და ის და კიდევ ასეთები განვაგებთ ქვეყანას“,—გაუელვა თავში ანდრონიკოვს. ასეთი ყავისფერი პიდჟაკი აცვია ლენინს, ასეთი დაჭუჭყნილი ქუდი ჰხურავს, მაგრამ მთავრობა არის. ყველაფერი ეს რაღაც ნათესაურია, საკუთარი ძალაუფლება. გაახსენდა ანდრონიკოვს როგორ დნება ლითონი: ჯერ მხურვალეა, შემდეგ რბილი, დარტყმის მორჩილი. გამოიკვეთება—გახდება ცივი, მჭრელი, ყოველთვის მაგარი, დაუძლეველი. ძალაუფლებაც ასე იშვა ცეცხლიდან, სიმხურვალედან. შემდეგ ცივდება, რომ გახდეს უძლეველი.

ლენინმა უკვე დიდი ხანია გაათავა სიტყვა. ლაპარაკობდა ვიღაც პოლკიდან. ანდრონიკოვს კი ისევ და ისევ უტრიალებდა თავში: „ჩვენ უძლეველი ვართ, ჩვენ უძლეველი ვართ“.

ამ დროს მოედანზე უკვე გაიცა დაწყობის და წასვლის ბრძანება. ანდრონიკოვი ცოტათი გულაყუჩებული, აღელვებული დაჯდა თავის ავტომობილში.

— ამხანაგო,—ჰკითხა მას შოფერმა,—როგორია ვლადიმერ ილიჩი საერთოდ... საერთოდ როგორი კაცია?

— როგორც ყველანი: ჩვეულებრივი.

— არა.

— რატომ „არა“.

— იმიტომ, რომ არა.

საღამოს ქალაქის რაიონის მეგობრები აცილებდენ ანდრონიკოვს.

ბერტენიევმა, ანდრონიკოვმა და რეზნიკოვმა, რომელიც მათ შეუერთდა, გამოათრიეს რაღაც ნაგავიდან პიანინო, გასწმინდეს მტვერი, რის გამო ცხვირი დააცემინა კუთხეში მჯდომ ორ ქალიშვილს, რომლებიც ერთმანეთს ეკვროდენ.

— მე მჯერა მხოლოდ ილიჩის. ბრესტის ზავის შემდეგ რაღაც განსაკუთრებული რწმენა დამებადა მისდამი,—ჩაილაპარაკა ქალიშვილმა ლურჯი პენსნეთი, ნემელინსკაიამ, რომელიც სავარძელის ხელზე იჯდა.

— ილიჩი, არავინ არაფერს ამბობს ამის შესახებ,—გამოეხმაურა ანდრონიკოვი.

— გლეხობის მასზე უკეთესი დამცველის გამონახვა შეუძლებელია,—ჩაურთო ბაბაევმა.

— აი, სწორეთ ასე არის,—დაეთანხმა ნესმელინსკაია.

— მაგრამ ის იმათ იცავს განსაკუთრებულათ, **მუშურათ** უდგება მათ,—შენიშნა ანდროვნიკოვმა, რომელიც სულს ძლივს ითქვამდა წელში მოხრილი და პიანინოს „პედალს“ უსწორებდა.

— სრულიად მართალია... აი რას გიამბობთ მე თქვენ, ბიჭებო. ბაბაევმა რატომღაც უფრო მაგრათ იჭირა ქამარი წელზე, ხუთივე თი-

თით გაისწორა გაწეწილი წვერი, მოიფხანა თავი, ხმ...ხმ... ჩაახველა... მივწერე მე ერთხელ ლენინს წერილი... ეე.. ძმაო, აგრე განა როდი უნდა გლეხისადმი მიდგომა მეთქი... და პირდაპირ, როგორც საჭირო იყო დაუხატე ყველაფერი. ესეც, ისიც და ყველაფერი. ცდები შენ, ილიჩ, ცოტა მეთქი. გავიდა დიდა ხანი. სწორეთ ფრონტზე გამგზავრების წინ წავედი მე ლენინთან, მით უფრო, რომ დავალებული მქონდა საპასუხისმგებლო საქმე. ჰო და, მივედი მე მასთან, მელაპარაკება მე ის ამაზე იმაზე, იქითურზე, წერილს კი არ იხსენებს. ეს აბა, რა დოზანაა მეთქი, ვიფიქრე. მე კი კონვერტზე მიღებაში მისი საკუთარი ხელის მოწერა მაქვს. ნუთუ მეთქი, ვფიქრობ, არ წაუკითხავს.—ალბათ არა, დავიწყებია, საქმეები აქვს მრავალი თქო. არ მესიამოვნა მე ცოტა ეს. მით უფრო, რომ იქ მე ვრცლად ვსწერდი სასურსათო საქმეზე. ვიხელთე მე წუთი ლაპარაკის დროს და ვკითხე: „ვლადიმერ ილიჩ, მიიღეთ თქვენ ჩემი წერილი?“ ის მაგიდასთან იჯდა შუაში, მე კი ცოტათი გვერდზე. მობრუნდა ერთბაშად ჩემსკენ მთელი ტანით. მუშტები გვერდზე მიიდვა, ცალი თვალი მიჰხუჭა, ჩვეულებისამებრ, სახით ახლო-ახლო მოიწია სავარძლიდან.—„მივიღეო“, —მითხრა. და გადიხარა ისევ უკან, სხვაზე დამიწყო ლაპარაკი. წერილზე კი ერთი სიტყვაც არა. „დამაცადე მეთქი“,—ვფიქრობ. შევარჩიე დრო და ისევ: „კი მაგრამ ის... ეს წერილი წაიკითხეთ თუ არა? ისევ მიხუჭა ერთი თვალი, მეორე კი თვალში გამიყარა.— „წავიკითხეო“,—მითხრა და ისევ სხვაზე გადავიდა.

არაფერი, როგორც ჩანს არ გამოვა. არ უნდა ლაპარაკი. შემდეგ დაიწყო გამოთხოვება და სულ იმეორებს: „ამხანაგო ბაბაევო“ და „ამხანაგო ბაბაევო“.—ვატყობ, რაღაცას თქმა უნდა... მე თითქოს არაფერს ვხედავ. მოვკიდე ხელი კარებს, უნდა გავაღო, წამავლო ხელი. —„იცით,—მეუბნება,—ამხანაგო ბაბაევო, თუ რამეს მოწერას განიზრახავთ —მოხარული ვიქნები. თქვენს წერილებს მე პირდაპირ გამომცემენ. მომწერეთ უსათუოდ. გამოვეთხოვეთ ერთმანეთს მეგობრულათ. აი როგორია ის. მიხვდა, რომ მე საქმეზე ვწერდი.

ბერტენიევმა გამოცდილი ხელით სცადა კლავიშები და დაუკრა. მთელი ოთახი თითქოს უფრო განათდა. „გაძლოლა“—მაშასადამე—„ხელი ხელთან, ერთი აზრი“,—იფიქრა ანდრონიკოვმა, მუსიკის ხმები აღელვებდა მას. „უფრო და უფრო მაღლა“, იმეორებდა მას ის თავისთვის.

ჰანგი კი ჰანგს ცვლიდა, თითქმის ახარებდა მას აღდგომა ქაოსიდან.

„უფრო და უფრო გაბედულათ, გაბედულათ“, იმეორებდა თავისთვის ანდრონიკოვი, არ იცოდა რათ.

ფანჯარის გარეთ, რომელსაც არ ფარავდენ ფარდები, უდარაჯებდა წყნარი, შავი მოსკოვის ქუჩა, წნარი, შავი, როგორც თავალებული მთლალა ჯე.

— წკრრრ, წკრრრ.—გაისმა მოულოდნელათ ტელეფონის ზარის წკრიალი.

ანდრონიკოვი ახლო იჯდა ტელეფონთან.

— გისმენთ.

— სად?

ჰკითხა მან აღელვებულმა, სახეზე შავი ფერი დაედო. მიხელსონთან... ახლავე მოვდივართ.

გაწყდა მუსიკის ხმები, გაწყდა ადამიანის ხმები. გაწყდა ფიქრები და გრძნობა.

ანდრონიკოვმა ჩამოიფხატა ქუდი თავზე და მხოლოდ მოასწრო—ლენინს... ესროლეს...

ა. აროსევი

ვლადიმერ ილიჩი თავისთავზე

ანკეტა რ. კ. პ. მეათე ყრილობის დელეგატებისათვის შევსებული ლენინის მიერ.

დაბადების წელი	1870
ჯანმრთელობა	ჯანსაღი ვარ.
რა ენა იცით?	ინგლისური, გერმანული, ფრანგული (ცუდათ) და იტალიანური (უფრო ცუდათ)
რუსეთის რომელი ნაწილი იცით კარგათ და რამდენი წელი გიცხოვრიათ იქ?	ვიცი ვოლგის მხარე, სადაც დავიბადე და ვცხოვრობდი 17 წლ.
რუსეთის რომელ ყრილობებზე იღებდით მონაწილეობას?	ყველა ყრილობებზედე, გარდა 1917 წლის ივლისის და ავგისტოსი.
იყავი საზღვარგარეთ?	ვიყავი დასავლეთ ევროპის სხვა და სხვა სახელმწიფოებში 1895, 1900, 1905, 1908—17 წლამდე.
სამხედრო მომზადება?	არავითარი.
განათლება?	1891 წელში დავასრულე (ექსტერნათ ჩავაბარე) პეტროგრადის უნივერსიტეტის იურიდ. ფაკულტეტი.
რა დარგში მუშაობდით 1916 წლ.?	ლიტერატურაში.
რა სპეციალობა გაქვთ?	არავითარი
რა მუშაობას აწარმოებდით 1917 წ. შემდეგ, გარდა პროფ., საბჭოთა და პარტიულ მუშაობისა?	გარდა აღმიშნულისა, ლიტერატურულ მუშაობას.
რომელ პროფკავშირს ეკუთვნით ამჟამად?	ჟურნალისტების კავშირს.
სად მუშაობდით 19:7 წლ. შემდეგ.?	თავმჯდომარე სახკომ-სიბჭოს და შრომისა და თავდაცვის საბჭოსი.
რომელ წლიდან ხართ რ. კ. პ. წევრი?.	1894 წლიდან.
ეკუთვნოდით სხვა პარტიას? რომელს?.	არა?

რევოლიუციონურ მუშაობაში მონაწილეობა

როდის?	სად?	რა ორგანიზაციაში?
1892—1893	სამარა.	სოციალ-დემოკრ. არალეგალურ წრეებში, რ. ს. დ. მ. პ. დაარსების დღიდან როგორც წევრი.
1894—1895	პეტერბურგი.	
1895—1897	ციხეში.	
1898—1900	ენისეის გუბ.	
1900—1905	საზღვარგარეთ.	
1905—1907	პეტერბურგი.	
1908—1917	საზღვარგარეთ.	

განიცდიდით თუ არა დევნას რევოლიუციონური მუშაობისათვის?	1897 წელს დატუსაღება. 1895—1897 წ.—დატუსაღება. 1893—1900 წ. ციმბირი, 1900 წ.—დატუსაღება.
რამდენი გაატარეთ ციხეში?	14 თვე და რამდენიმე დღე.
კატორღაში?	3 წელი.
ემიგრაციაში?	?—10 წელი.

ვალოდია ულიანოვი

(ილიჩის ბავშვობის მეგობრის მოგონება)

მე წილად მხვდა ბედნიერი შემთხვევა ვყოფილიყავი ლენინის ბავშვობის მოწამე.

ჩვენ ტოლები ვართ და ჩვენი მეგობრობა დაიწყო 8 წლის ჰასაკიდან და გაგრძელდა 15 წლამდე, როდესაც მე შევედი სტამბაში; სტამბაში მუშაობა მე მთელს დროს მართმევდა და მისპობდა მეგობართან შეხვედრის საშუალებას.

ჩემი და ვლადიმერ ულიანოვის მეგობრობის დროიდან ისე დიდი ხანი გავიდა, რომ მე აღარ ძალმიძს აღვადგინო ჩემს მეხსიერებაში ჩვენი დამოკიდებულება მთლიანად და შემიძლია მოვიგონო მხოლოდ ზოგიერთი ფაქტები, რომლებიც განსაკუთრებით აღბეჭდილია ჩემს მეხსიერებაში.

სახლი, სადაც ცხოვრობდა ლენინი.

ულიანოვის ოჯახი სცხოვრობდა საკუთარ სახლში მოსკოვის ქუჩაზე. ოთახების მდებარეობა სახლში დღემდეც უცვლელად დარჩა.

ვალოდიას ოთახის ერთად-ერთი ფანჯარა ეზოში გამოდიოდა.

თვით სახლიც უცვლელია, მაგრამ დღეს მის გარშემო არე-მარე უკვე ის აღარ არის. ეზოს უკან მაშინ იყო დიდი ხეხილის ბაღი, რომელიც ვარდის ფერი კედლით გამოდიოდა პოკროვსკის ქუჩაზე, სადაც ეხლა მდებარეობს მტემპელის სახლი.

ამ ბაღში იმ დროს იყო პატარა სახლი, რომელშიაც ვცხოვრობდით მე და ჩემი დედა: ბინა ნაქირავები გვქონდა ულიანოვებისაგან.

ილია ნიკოლოზისძე ულიანოვი.

ვლადიმერ ილიჩის მამის—ილია ნიკოლოზისძე ულიანოვის გარეგნობა მე კარგად დამამახსოვდა.

ის იყო საშუალოზე დაბალი ტანის, შავგვრემანი, მელოტი. გრძელი თმები ჩამოშვებული ქონდა საფეთქელთან.

ის იცვამდა თითქმის ყოველთვის გრძელ სერთუკს ბრჭყიალა ღილაქებით სახალხო სასწავლებლების დირექტორის ფორმას.

თავის მდგმურებს, რომელთა შორის იყვნენ ღარიბები, ილია ნიკოლოზისძე ეპყრობოდა დიდი კაცთმოყვარული გრძნობით.

ილიჩის დედა.

ის იყო პატარა ტანის, ნახევრად ქერა, უფერული, წყნარი. ის ახდენდა ავათმყოფის შთაბეჭდილებას, განსაკუთრებით ალექსანდრე ილიასძის—ლენინის უფროსი ძმის ჩამოღრჩობის შემდეგ.

ჩემი დედა ღარიბი იყო და არა ერთხელ სარგებლობდა ილიჩის დედის დახმარებით. მახსოვს, ერთხელ როცა მე ჩასაცმელი არაფერი მქონდა, მან მომცა მე ვალოდიას თეთრეული და ტანთსაცმელი.

ვალოდია.

ვალოდია ულიანოვი გარეგნობით გეგონებოდათ უფრო ახალგაზრდა თავის წლოვანობასთან შედარებით. ის იყო პატარა ტანის, სუსტი აგებულობის, ქერა, მუდამ მოკრეჭილი.

ჯერ კიდევ მაშინ ვალოდია განირჩევოდა რიგის ტოლებისაგან სწავლის არაჩვეულებრივი ნიჭით. ის პირველ მოწაფედ ითვლებოდა გიმნაზიაში, დაამთავრა ის ოქროს მედალით და მეც რამოდენიმე წლის განმავლობაში ვსწავლობდი ჩემს გაკვეთილებს ვალოდიასთან ერთად და მუდამ ვსარგებლობდი მისი დარიგებებით.

მაგრამ ვალოდიამ იცოდა თამაშობა და ცელქობაც, როგორც არავინ მის ტოლებს შორის. ის ძლიერ მხიარული იყო, უყვარდა მას ბავშვებში ყოფნა და მისი თამაშობა და ცელქობა მუდამ უწყინარი იყო.

ლენინი ბავშვობისას

თევზის ჭერა და ბანაობა.

ზაფხულში ვალოდიას სასიმოვნო გასართობი იყო თევზის ჭერა და ბანაობა.

ჩვენ ორივე მუდამ ერთად ვბანაობდით სვიამაში.

ვთევზაობდით უმეტესად ამავე სვიამაში, ვუშვებდი ანკესებს „ვოდოვოზის" ხიდიდან.

ლვინის ქარხნის მარჯვენა მხარეზე.

ამ ქარხნის ეზოში იყო მაშინ ღრმა ბინძური თხრილი, სადაც ჩვენ გადავსწყვიტეთ როგორღაც გვეცადა ბედი და ჩავუშვით ანკესები. ამ ცდის დროს კინაღამ დაიყუპა ვალოდია, რომელიც ანკესის ჩაგდების დროს დაცურდა და ჩავარდა სილიან თხრილში რომელმაც კინაღამ დაძირა ის და კიდეც დაიღრჩვებოდა, მაგრამ ჩვენ ყვირილზე მოვარდა ქარხნის მუშა და გადარჩინა ის.

იმ დღეს ცუდი დღე დაგვაყენა ორივეს ილია ნიკოლოზისძემ!

ჩიტები, გორკები, ციგა.

შემოდგომაზე ჩვენ ვიჭერდით ჩიტებს, რომლებიც, ვალოდიას ძლიერ უყვარდა.

მახსოვს, რომ ერთხნლ „ჩიტის ნიადაგზე" ჩვენ ჩხუბი მოგვივიდა და მე ხელი ვკარი და გადმოვაგდე ზვინიდან მსოფლიოს პროლეტარიატის მომავალი ბელადი. საბედნიერად მას არაფერი უტკენია, მაგრამ ამშემთხვევაში ძლიერ შეაშინა მისი დედა.

ჩიტები ჩვენი საერთო საკუთრებას შეადგენდენ. ზოგჯერ ჩვენ მოგვესურვებოდა სხვა ჯიშის ჩიტების შეძენა, როგორიც ჩვენ გვაკლდა; მაშინ ვალოდია სთხოვდა თავის მშობლებს ფულს უფრო იშვიათი ჩიტების საყიდლათ; ეს ნაყიდი ჩიტები საერთო ქონებას ემატებოდენ.

ზამთარში ჩვენ ულიანოვების ეზოში ვაკეთებდით ყინულის გორაკებს ვაცურებდით ერთმანეთს ციგაზე.

მთელ დღის განმავლობაში გავინული მე ყოველ დღე ჩაის ვსვამდი ხშირად კიდეც ვსადილობდი ულიანოვების სახლში. ხშირად საკუთარი სადილი არც კი მქონდა.

ც ე ლ ქ ო ბ ა.

ილია ნიკოლოზის-ძე ულიანოვთან ბევრი ხალხი დადიოდა, მაგრამ მე მაგონდება იმათგან ორი: ულიანოვის მეგობარი—ივანე იაკობის ძე იაკოვლევი, ჩუვაშის სკოლის ყოფილი დირექტორი, რომელიც ამას წინათ გაემგზავრა მოსკოვში, და კონსტანტინე ანდრიასძე მატორინი, გალობის მასწავლებელი, რომელიც ცნობილი იყო მთელი სიმბირსკისათვის მისი სისულელეებით. მატორინი, რომელიც დიდი ხანი არ არის რაც მოკვდა, დღემდე ახსოვთ სიმბირსკელებს. ის გალობას ასწავლიდა ყველა სკოლებში და იყო რეგენტათ სამების ეკლესიაში.

კ. ა. მატორინი ქებული იყო თავისი სიძუნწით. ის ოც წლობით ატარებდა ერთსა და იმავე პალტოს, უზომოდ უფრთხილდებოდა მას, ერთ შაურზე ევაჭრებოდა პირიკმახერებს, ბაზრის ვაჭრებს და სხვ.

ეს საანეკდოტო პედაგოგი იყო ვალოდიას ცელქობის საყვარელი საგანი.

მახსოვს შემდეგი შემთხვევა. მატორინს, როდესაც ის მოდიოდა ულიანოვებისას, პალტოს ჯიბეში ყოველთვის მოუჩანდა ბულკი, რომელსაც დიდ გაკვირვებაში და გაუგებრობაში მოვყავდით მე და ვალოდია.

ერთხელ ჩემი ინიციატივით ჩვენ ამოვიღეთ ბულკი მატორინის პალტოს ჯიბიდან და დავმალეთ. გაიგო რა ბულკის დაკარგვა, მატორინმა შესჩივლა ილია ნიკოლოზის ძეს და როდესაც საქმე გამოირკვა, ვალოდიამ თავის თავზე მიიღო დანაშაული. რადგანაც შეეშინა იმის, რომ ჩემთვის არ აეკრძალათ მასთან მისვლა.

მეორეჯერ იმავე მატორინს მის გაცვეთილ კალოშებში ჩვენ ჩაუყარეთ ნაგავი, რისთვისაც გვხვდა წილად სასტიკი რეპრესიები ილია ნიკოლოზისძის მხრივ.

ილია ნიკოლოზის ძის დასაფლავება

მახსოვს ილია ნიკოლოზის ძის დასაფლავება. მას პანაშვიდი გადაუხადეს სამების ეკლესიაში. მე მაშინ ვმსახურობდი მატორინის მგალობელთა გუნდში და მონაწილეობა მივიღე მის პანაშვიდში.

ილია ნიკოლოზის ძე დაასაფლავეს პოკროვსკის მონასტრის სასაფლაოზე, სიროტის ქუჩის მახლობლად.

1885 წლიდან მე ვაღლოდია აღარ მინახავს და მხოლოდ მაშინ, როდესაც იფეთქა რევოლიუციამ და მის სათავეს დაეპატრონა ვლადიმირ ილიასძე ულიანოვ-ლენინი, ჩემი ბავშვობის მეგობრის სურათი ნათლად წარმომიდგა მეხსიერებაში.

1921 წელს მე ვიყავი მოსკოვში სამსახურის საქმეზე და ძლიერ მინდოდა ვლადიმირ ილიჩის ნახვა, მაგრამ, სამწუხაროდ, მე ეს ვერ მოვახერხე. რადგანაც დრო აღარ მქონდა იმისათვის, რომ მეზრუნა კრემლში შესასვლელი ნებართვისათვის. მოკვდა პროლეტარიატის წინამძღოლი, რევოლიუციონური რუსეთის უდიდესი ადამიანი, რომელიც იყო ჩემი ბავშვობის ერთადერთი მეგობარი.

ბავშვობაზე მე საუკეთესო მოგონებანი მაქვს და ამ მოგონებებში ყველაზე უკეთესი—ვალოდია ულიანოვის სახე.

ნ. ნეფედიევი*).

*) ამხ. ნეფედიევის მოგონებანი დაბეჭდილია სიმბირსკის გაზ. „პროლეტარსკი პუტ"-ში, სადაც ამჟამად მუშაობს ავტორი.

რედ.

ჩვენი ბელადის ტვინი და გული

საუბარი პროფ. ვაისბროდთან

ვლადიმირ ილიჩის ტვინი და გული გადაზავნა ლენინის სახელობის ინსტიტუტში, სადაც ისინი იქნებიან ხანგრძლივ სამეცნიერო კვლევა-ძიების საგნად. გულის შესახებ ჩვენ შეგვიძლია მივიღოთ მხოლოდ ზოგიერთი, წმინდა ანატომიური ხასიათის ცნობები. გულის შესწავლა თავის თავად არ არის დიდი მნიშვნელობის საკითხი. ჩვენ შეგვიძლია მხოლოდ დავადასტუროთ გულის სისხლის ძარღვების გადაგვარება არტერიოსკლეროზის*) ნიადაგზე.

უფრო რთული და უდიდესი მნიშვნელობისაა ვლადიმირ ილიჩის ტვინის ყოველმხრივი შესწავლა.

მეცნიერებაში დამტკიცებულად ითვლება, რომ ინტელექტის ოდენობა დამოკიდებულია უმთავრესად ტვინის ხვეულებზე და აგრეთვე ნაცარა ნივთიერების რაოდენობაზე. ეჭვს გარეშეა, რომ ისეთი დიდი ადამიანის ტვინი როგორიც იყო ლენინი დაუფასებელ მასალას მისცემს მეცნიერებას.

უკვე წინასწარმა გამოკვლევამ აღმოაჩინა საკმაოდ დიდი სიღრმის ხვეულების დიდი რაოდენობა. მუშაობის მრავალფეროვანების და სირთულის გამო ვლადიმირ ილიჩის ტვინის შესწავლას დასჭირდება მრავალი კვირეები და შესაძლოა თვეებიც.

უნდა აღინიშნოს აგრეთვე, რომ ტვინთან და გულთან ერთად ლენინის სახელობის ინსტიტუტში მოთავსებულია ტყვიაც, რომელიც ვლადიმირ ილიჩის სხეულში იყო დარჩენილი 1918 წლიდან. როგორც ვიცით, ის დაჭრილი იყო ორი ტყვიით, რომელიც ესროლა მას ესერმა ქალმა კაპლანმა. პირველი ტყვია ამოღებული იყო ჯერ კიდევ 1918 წელს, მეორე კი დარჩა ამხ. ლენინის სხეულში მის განკვეთამდე.

ლ ე ნ ი ნ ი გ ი მ ნ ა ზ ი ე ლ ი

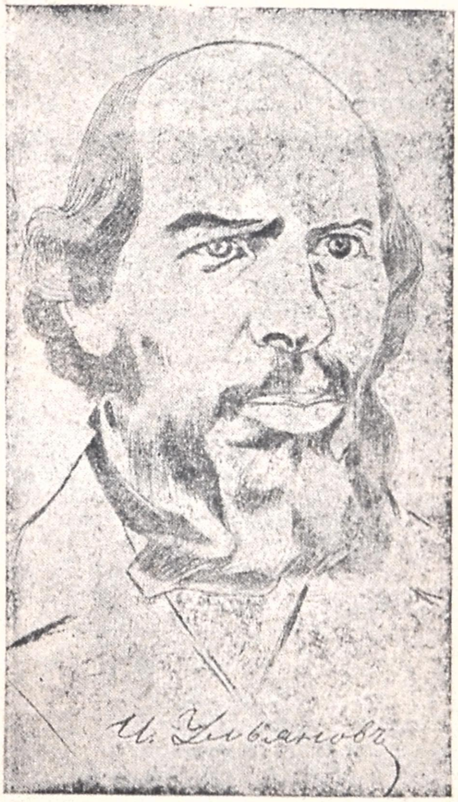

ლენინის მამა ილია ნიკოლოზისძე ულიანოვი

*) არტერიო-სკლეროზი—არის სისხლის მილების (არტერიების) კედლების გადაგვარება (ელასტიურობის დაკარგვა), რაც იწვევს სისხლის მიმოქცევის მოშლას. როგორც ცნობილია სისხლს ყველა ორგანოებში და ქსოვილებში მოაქვს საკვები ნივთიერება და როდესაც სისხლის მილების გადაგვარება ხდება ორგანოების კვებაც შემცირდება. ეს გავლენას ახდენს თვით გულის მუშაობაზე და ტვინზე.

ამხ. ლენინის პირა

(ნაციონალური სა

1

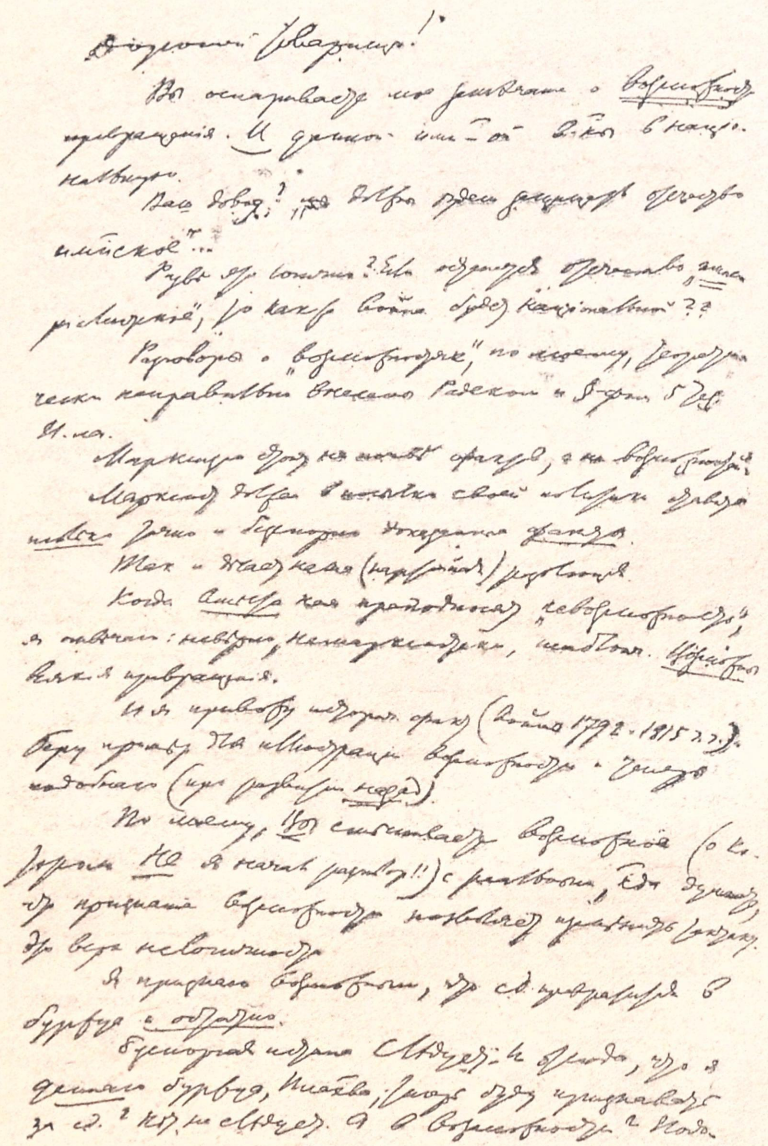

ძვირფასო ამხანაგო!

თქვენ არ ეთანხმებით (оспариваете) ჩემს შენიშვნას ამ იმპერიალისტური ომისაც ნაციონალურ ომათ გადაქცევის **შესაძლებლობის** შესახებ.

თქვენი საბუთი? „ჩვენ იძულებული ვიქნებით დავიცვათ იმპერიალისტური სამშობლო".

სად არის ლოღიკა? თუ დარჩება „იმპერიალისტური" სამშობლო, მაშინ როგორ იქნება ნაციონალური ომი??

ლაპარაკი „შესაძლებლობათა" შესახებ, ჩემის აზრით, თეორეტიულად შეცდომით არის შეტანილი რადეკის მიერ ი—ლის თეზისების მეხუთე § ში.

მარქსიზმი სდგას ფაქტების და არა შესაძლებლობათა ნიადაგზე.

მარქსიზმმა თავის პოლიტიკას საფუძვლათ უნდა დაუდვას **მხოლოდ** სისწორით და უდავოთ დამტკიცებული **ფაქტები**.

ასე არის ჩვენს (პარტიულ) რეზოლიუციაშიც.

როცა მის ნაცვლათ გვიმასპინძლდებიან „შეუძლებლობით", მე უპასუხებ: ეს არარის მართალი, არ არის მარქსისტული, შაბლონიურია. შესაძლებელია ყოველგვარი გადაქცევა (превращения).

და მე მომყავს ისტორიული ფაქტები (1792—1815 წ. წ. ომები), ვიღებ მაგალითს ახლაც ასეთის შესაძლებლობის საილიუსტრაციოდ (**უკან** განვითარების დროს).

ჩემის აზრით **თქვენ** ურევთ შესაძლებელს (რომლის შესახებაც **მე** არ დამიწყია ლაპარაკი!!) რეალურთან, როცა ფიქრობთ, რომ შესაძლებლობის აღიარება გვაძლევს ნებას შევცვალოთ ტაქტიკა. ეს ულიდესი ულოლიკობაა.

მე შესაძლებლად ვცნობ, რომ ს. დ. გადაიქცევა ბურჟუად და **პირიქით**.

უდავო ჭეშმარიტებაა. გამომდინარეობს კი აქედან, რომ მე ამ ბურჟუას, პლეხანოვს, ახლა ვაღიარებ ს-დ? არა, არ გამომდინარეობს. შესაძლებლობის მხრივ? დაუცადოთ მის სინამდვილეთ გადაქცევას.

ეს არის და ეს. სწორეთ „მეთოდოლოგიაში" (რომლის შესახებაც თქვენ სწერთ) შესაძლებელი უნდა გავარჩიოთ არსებულისაგან.

შესაძლებელია **ყოველგვარი** გადაქცევა, თვით სულელის გადაქცევა ჭკვიანათ (ვეტყოდი მე ტროიანოვსკის, აშკარა სულელს, რომელმაც, ამბობენ, ხელი ჩასჭიდა ამ ადგილს), მაგრამ **სინამდვილეში** ასეთი გადაქცევა ხდება იშვიათად იმის გამო, რომ აშკარა სულელი „შესაძლებელია" გადაიქცეს ჭკვიანად, მხოლოდ ამის გამო მე არ დაუძახებ მას ჭკვიანს.

თქვენი გაოცება „ორნაირი" აღზრდის გამო ჩემთვის ნათელი არ არის. მე უკვე **კონკრეტიულად** მოვიყვანე მაგალითი (ნორვეგია) „პროსვ." წერილებში კიევსკის წინააღმდეგ.

თქვენ არ იძლევით პასუხს ამაზე! თქვენ იღებთ ბუნდოვან მაგალითს პოლონეთის **შესახებ**.

ეს „ორნაირი" აღზრდა კი არ არის, არამედ სხვადასხვა საგნების **მიყვანა** ერთ მნიშვნელამდი, მიყვანა **ერთ მოხკოვამდი** ნიჟნიდან და სმოლენსკიდან.

შვედი ს. დ., რომელიც არ უჭერს მხარს ნორვეგიის ჩამოშორების თავისუფლებას, არამზადაა. თქვენ ამას ეთანხმებით. ნორვეგიელი შესაძლებელია **მომხრეც** იყოს გამოყოფის და **წინააღმდეგიც**. სავალდებულოა ასეთი საკითხის გამო ყველა ქვეყნების ყველა ს..დ. აზრთა ერთობა? არა. ეს იქნება შაბლონი, სასაცილო შაბლონი, სასაცილო პრეტენზია.

პოლონელ ს.-დ (მე ამის შესახებ ვწერდი „პროსვ") ჩვენ არასოდეს არ ვსდებდით ბრალს იმაში, რომ **ისინი** პოლონეთის დამოუკიდებლობის წინააღდეგი არიან.

უბრალო, ნათელი, თეორეტიულად უდავო არგუმენტაციის ნაცვლად: არ შეიძლება **ასეთი** დემოკრატიული მოთხოვნილებისათვის (დამოუკ. პოლონეთი) მხარის დაჭერა, რომელიც **პრაქტიკულად** გვამორჩილებს ჩვენ **სრულიად** ერთ რომელიმე იმპერიალისტურ სახელმწიფოს ან კოალიციას.

ეს უდავოა, ეს კმარა; ეს საჭირო და საკმაო! — ამის ნაცვლად ისინი მივიდენ აბსურდამდი: „განუხორციელებელია".

ჩვენ დავსცინეთ ამას 1903 წ. და 1916 წ. აპრილში.

ჩვენმა პოლონელმა ს.-დ, თითქმის დაამტკიცეს პოლონეთის ახალი დამოუკიდებელი სახელმწიფოს შექნის შეუძლებლობა... იმპერიალისტმა ჰინდენბურგმა შეუშალა ხელი: აიღო და განახორციელა.

დი წერილებიდან

კითხის შესახებ)

რა სასაცილო დოქტრინერობამდი მიდის ხალხი, რომელთაც სურთ (კრაკოვის თვალსაზრისით) გააღრმაონ (თუ აბსურდამდი მიიყვანონ) „ეკონომიური“!! (углубить или углупить? економическое).

პოლონელი ს.-დ მივიდენ „Staatenbau“-ს უარყოფამდი!! განა მთელი დემოკრატია „Statenbau“ არ არის? ჰოლანდიის ინდოეთის დამოუკიდებლობა, რომელსაც მოითხოვს გორტერი არ არის „Statenbau“?

ჩვენ მხარს უჭერთ ჰოლლანდიის ინდოეთის ჩამოშორებას. ჰოლანდიის ინდოეთის ს.-დ. მოვალეა ჩამოშორების მომხრე იყოს? აი თქვენ კიდევ ერთი მაგალითი თითქო „ორნაირი“ აღზრდის!!

ომი არის პოლიტიკის გაგრძელება. ბელგია კოლონიალური ქვეყანა არის,—მსჯელობთ თქვენ მაგრამ, ნუ თუ ჩვენ ვერ შევძლებთ იმის გამორკვევას, **რომელ** პოლიტიკას განაგრძობს ეს ომი, ბელგიის მონათმფლობელობის თუ ბელგიის განთავისუფლების პოლიტიკას??

ვფიქრობ, რომ შევსძლებთ. და თუ ვინმე შესცდება, ეს იქნება **ფაქტის** საკითხი.

ხომ არ შეიძლება ნაციონალური ომების „**აკრძალვა**“ (რაც სურს რადეკს), იმის შიშით, რომ უთავო ხალხმა ან გაიძვერებმა იმპერიალისტური ომი ისევ არ გაასაღონ ნაციონალურ ომათ?? ეს სასაცილოა, მაგრამ რადეკის მიხედვით ასე გამოდის.

ჩვენ ნაციონალურ აჯანყების **წინააღმდეგი** კი არ ვართ, არამედ **მომხრე**. ეს ნათელია და ამის იქით წასვლა შეუძლებელია: კონკრეტიულად გავარჩიოთ თითეული შემთხვევა, შესაძლებელია არ მივიღოთ 1863 წ. სამხრეთ ამერიკის აჯანყება „ნაციონალურ აჯანყებათ“...

ენგელსის წერილი გრიუნბერგის არქივიდან მე მქონდა, მაგრამ გრიგოლს გაუგზავნე. მივიღებ მისგან და **გამოგიგზავნით თქვენ.**

მხურვალე სალამი. **თქვენი ლენინი.**

ნ. კ. ძლიერ მთხოვს გადმოგცეთ მისი სალამიც.

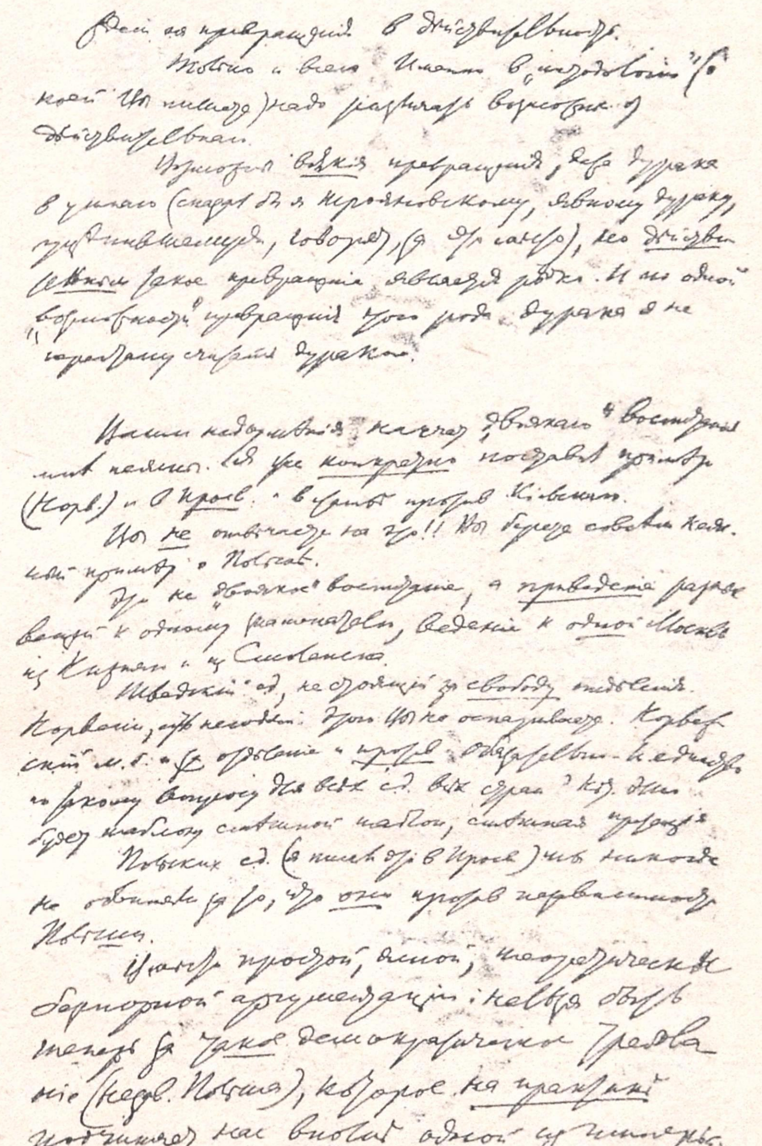
2

ამხ. ლენინის ზემომოყვანილ წერილის ისტორია ასეთია:

1916 წ. ბოლშევიკურ წრეებში საზღვარგარეთ გაჩაღდა კამათი ნაციონალური საკითხის შესახებ. ეს კამათი განსაკუთრებით გაძლიერდა იმის შემდეგ, რაც „სოციალ დემოკრატის კრებულის“ № 1-ში გამოქვეყნდა ამხ. ლენინის ცნობილი თეზისები „სოციალისტური რევოლიუციის და ერების თვითგამორკვევის“ შესახებ და თეზისები („იმპერიალიზმი და ნაციონალური ჩაგვრა“), რომელიც ეკუთვნოდა „გაზეტა რაბოტნიჩეი“-ს, პოლონეთის სოციალ დემოკრატიის საოლქო გამგეობის ორგანოს რედაქციას. ყველა ეს თეზისები გამოქვეყნდა გერმანულ ჟურნალში „Yorbote“-შიც, რომელიც ლენინის რედაქტორობით გამოდიოდა.

პოლონელ ამხანაგებთან ერთად, ჩვენს წინააღმდეგ, ლენინელების წინააღმდეგ, გამოდიოდა მაშინ აგრეთვე ჯგუფი „ვპერიოდ“ (ლუნაჩარსკი, ბეზრაბოტნი და სხვ.) ერთერთ კრებაზე ჟენევაში. 1916 წ. შემოდგომაზე, მომიხდა საკმაოთ მკაცრად გალაშქრება ლუნაჩარსკის წინააღმდეგ, რომელიც გვეკამათებოდა ჩვენ ნაციონალურ საკითხში. ერთ წერილში ამხ. ლენინისადმი მე აუწერე მას (მაშინ ის ციურიხში ცხოვრობდა) დისკუსიის მიმდინარეობა ჟენევაში. პასუხათ მივიღე სადირექტივო წერილი, რომელსაც დართული ჰქონდა ერთი მისი ჯერ კიდევ დაუბეჭდავი სტატია „ხელთნაწერის უფლებით“, როგორც მწერდა ის, ამას შემდეგ დაიწყო მიწერმოწერა ჩვენს შორის.

და აი ერთ ასეთ წერილში მე დაუსვი ამხ. ლენინს კითხვა „სამშობლოს დაცვის“ შესახებ იმპერიალისტურ და ნაციონალურ ომების დროს.

მეორე ინტერნაციონალის დამარცხებამ, ღალატმა ოფიციალურ ს. დ. პარტიების მხრივ, რომლებმაც მასები ურთი-ერთის გასაჟლეტად წაიყვანეს „სამშობლოს დაცვის“ ლოზუნგით, იმდენათ დიდი გავლენა მოახდინა ჩემზე (როგორც სხვა ამხანაგებზეც), რომ მე ეჭვი შევიტანე ამ ლოზუნგის პრაქტიკულ მიზანშეწონილობაში თვით შესაძლებელი ნაციონალური ომების დროსაც.

ჩემი ეჭვები გაუზიარე ამხ. ლენინს და ამის საპასუხოდ მივიღე ზემოთ მოყვანილი წერილი.

ამხ. ლენინი სხვათაშორის იხსენიებს იქ

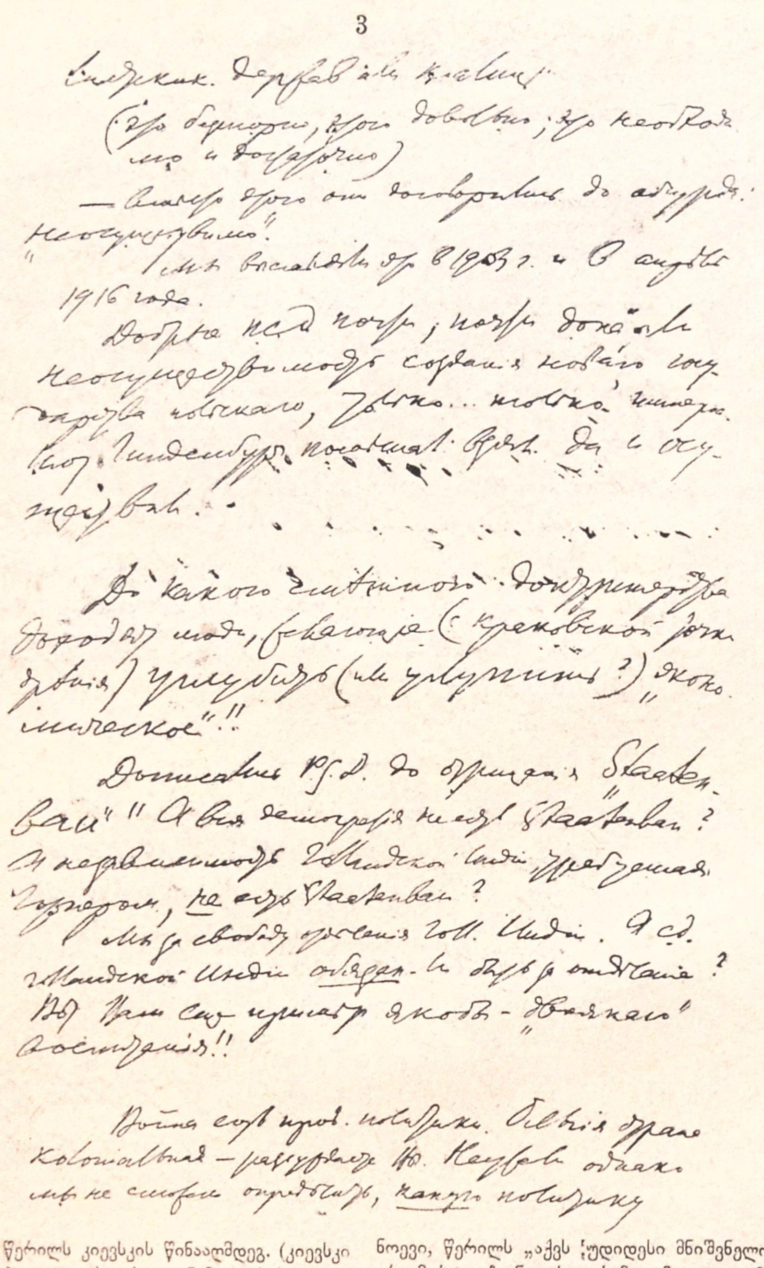
3

[illegible] державами [illegible]
(это [illegible], это довольно; это неосуществимо и [illegible])
— [illegible] от договорились до абсурда: неосуществимо"!
"Мы [illegible] в 1903 г. и в апреле 1916 года.
[illegible] неосуществимость создания нового государства польского, [illegible] империализм, Гинденбург [illegible]
До какого смешного доктринерства [illegible] (с [illegible]) углубить (или углупить?) "экономическое"!!
[illegible] 19 [illegible] "Staatenbau"!! А вся демократия не есть Staatenbau? [illegible] не есть Staatenbau?
Мы за свободу [illegible] Индии. [illegible] Индии [illegible] ?
[illegible] восстания!!
Война есть прод. политики. [illegible] колониальная [illegible] мы не смогли определить, какую политику

თავის წერილს კიევსკის წინააღმდეგ. (კიევსკი —ამხ. პიატაკოვის ფსევდონიმია) ეს სტატია, რომელიც მე ზემოთაც მოვიხსენიე, გამომიგზავნა ამხ. ლენინმა იმისთვის, რომ გამომეყენებია ის „ვპერიოდოვცების“ წინააღმდეგ. მან ჩემზე ღრმა შთაბეჭდილება მოახდინა. უდიდესი მწუხარებით მე იძულებული ვიყავი შევრიგებოდი შემდეგ იმ აზრს, რომ ეს სტატია დაიკარგა, რადგან არც საზღვარგარეთ იმ დროში, არც რუსეთში ის არ გამოქვეყნებულა, არ შესულა არც მის თხუზულებათა კრებულში, არც წერილების ცალკე კრებულში ნაციონალური საკითხის შესახებ.

მხოლოდ ამას წინათ, როცა გადავშალე პეტროგრადიდან მიღებული ჟურნალი „ზვეზდა“-ს № 1, მე ვნახე ეს სტატია. მის გამო დაწერილი წინასიტყვაობაში ამხ. ზინოვიევი იუწყება, რომ ეს ხელთნაწერი იპოვა ამხ. შკლოვსკიმ (ქ. ბერნი) და გადაგზავნა პეტერბურგში.

როგორც სამართლიანად აღნიშნავს ამხ. ზინოვიევი, წერილს „აქვს უდიდესი მნიშვნელობა არა მარტო ჩვენთვის, არამედ მთელი კომინტერნისათვის“.

„ზვეზდა“-ს პირველ ნომერში ეს წერილი არ არის მოყვანილი მთლიანად, დასასრული დაიბეჭდება.

ტროიანოვსკი, რომლის შესახებაც სწერს ლენინი—წინათ ბოლშევიკი იყო, შემდეგ ის სოციალშოვინისტების (პლეხანოვის და ალექსინსკის ჯგუფი) ბანაკში გადაბარგდა.

გრიგოლი, როგორც მკითხველი მიხვდება—ამხ. ზინოვიევი არის.

„ნ. კ.“ (წერილის ბოლოს) არის ამხ. ლენინის მეუღლის ნადეჟდა კონსტანტინოვნას ინიციალები.

ამხ. ლენინის წერილები, რომლებიც მე მაქვს, გადაგზავნილი იქნებიან მოსკოვში „ლენინის სახელობის ინსტიტუტში“.

ნ. კიკნაძე.

გლოვის დღე

მზადება.

საღამოა.

საათმა შვიდჯერ დარეკა.

ელექტრონით განათებული ქალაქი დინჯათ სდგას.

დღეს ყველგან ფუსფუსებენ. ლაპარაკობენ წარსულზე. 1905 წელი.

პეტროგრადი. საზამთრო სასახლე. მუშათა აჯანყებები. გაპონი. ღალატი. სისხლის ტალღები. მეფის რისხვა—სიმხეცე. ოხვრა. ტირილი. დამარცხება. უშედეგო ძმათა დიადი საფლავი.—გაისმის ყველგან.

დღეს მხოლოდ ამაზეა ლაპარაკი.

ამაღამ ყველგან მზადებაა. ეს დღე საშინელებით არის აღნიშნული მუშათა კლასის მოძრაობის ისტორიაში. მას საუკუნეთა საბედისწერო საფეხურებზე არა ნაკლები შეტაკებები ახსოვს მტერთან. ეს დღე განსაკუთრებით სდგას შორეული წარსულში ემაფოტით. ყოველ მშრომელს, ტვირთ-მძიმეს ზიზღს გვრის სახელი—**გაპონი**. დღეს მშრომელი კლასის ფიქრი და გონება წარსულისკენ მიეშურება. ის დღეს ერთხელ კიდევ გაიხსენებს მისთვის თავდადებულ პეტროგრადის ქარხნების მუშებს.

დაუვიწყარია თავისი საშინელებით 9 იანვარი.

დაიძრა მუშათა უბნები. მოდიან კლუბებისკენ. თეატრებისკენ, რიგრიგობით დარაზმული: მუშები, გლეხები; წითელ-არმიელები, კომკავშირელები ელიან მოხსენებას-გაპონის ავანტიურაზე. დარბაზი ნევრიულობს გასამართლების მოლოდინში. ასეა ყველგან. დღეს მწუხარებით და ცრემლით იგონებს მუშათა კლასი მთელ საბჭოთა ფედერაციაში თავის დაკარგულ ძმებს.

ცნობა

რაკ-რაკ-რაკ...

ტიკ-ტაკ-ტარა-რაკ...—გაისმა განუწყვეტელი წკარუნი აპარატის. ტელეგრაფის მოხელე საჩქაროთ მიდის; აკვირდება პატარა ხაზებს რომლითაც აჭრელებულია გრძელი ლენტი.

— **ლენინი-გარდაიცვალა აცნობეთ ყველას... განუსაზღვრელია ჩვენი მწუხარება.**

— ო. ო. ო. ო.—გაისმა მწუხარე ხმა მოხელის. სამმართველო აღშფოთდა. მოგროვდებიან აპარატთან. გაიგეს, რომ საყვარელი ილიჩი აღარ არის. მოსამსახურეები ერთი მეორეს შესცქერიან. ყველა გაშეშებულია. აკვირდებიან ლენინის სურათს, რომლითაც დამშვენებულია კედელი. თითქოს დამბლა დაეცა ყველას. ხმა ვერავის ამოუღია. ეშინიათ ამ საშინელი სიტყვების განმეორების უნდათ საძაგელი აპარატი დალეწონ. დაგლიჯონ მავთულები, რომლებმაც მოიტანეს ეს თავზარ დამცემი ცნობა.

— როგორ? ტყუილი! სიყალბეა! შეუძლებელია!—გაისმის.

არავის არ უნდა დაიჯეროს, რომ დიდებული მასწავლებელი აღარ არის.

მწუხარება

ტელეფონები ალაპარაკდნენ. მთელს ქალაქს მოედვა მწუხარე ცნობა. მავთულს შხუილით

მიაქვს ამბავი-საშინელი ცნობა დანარჩენ ქალაქებისკენ. პროვინციის დაბა-სოფლებმა ნახევარ საათში გაიგო მომხდარი უბედურება.

—ლენინი მოკვდა! შესწყვიტეთ საღამოები! ხალხი ირყევა, ირევა ქუჩა. ღელდება დარბაზი, იკეტება კლუბები. თეატრები. კერძო და სახელმწიფო დაწესებულებები. სავაჭროები. აქვითინდნენ ქოხ-მახები. იზრდება ჩოჩქოლი. ირგვლივ წუხილი. ყველანი ერთი მეორეს ეკითხებიან.

არავის არ სჯერა. ღელავს, ბობოქრობს ხალხი. მილიონიანი მუშა-მოსამსახურეთა ტალღები მოაწყდა ცეკას: მუშათა სასახლეებს: რედაქციებს-უცდიან ცნობას. მთავარ რედაქციის წინ ჩერდება ტრამვაის ვაგონები. რამდენიმე წუთში იტვირთება ტელეგრამებით. გარბიან ქალაქის პერიფერებში, რომ ყველას აუწყონ უბედურება—პროლეტარიატის უდიდესი მასწავლებლის გარდაცვალება, უკვე იცის მთელმა ქალაქმა მთელმა რესპუბლიკამ. სამარისებური სიჩუმეა, ქალაქი დარეტიანდა. გაისმის ჩუმი ქვითინი. უსაზღვრო სევდის ნისლი გადაეფარა ქვეყანას.

გლოვობს ყველა.

გლოვობს შინა უდიდესი შვილის გარდაცვალებას.

მხიარულება.

— ხა, ხა, ხა, ხა!..—გაისმა სიჩუმეში გესლიანი ხარხარი. თეთრი დარბაზები სიხარულით შეიმოსა. უხარიათ, რომ მუშათა კლასმა დაკარგა უდიდესი ბელადი-წინამძღოლი. ლიპიანი მოქალაქე იწყებს ქეიფს. მას ბედის პერსპექტივებში ესახება რაღაც იმედები. გაიგო, რომ მუშათა კლასი დაობლდა. დარწმუნებულია, რომ მუშა წინ ვერ წავა.

— როდემდის?.. როდემდის?.. ხვალ!.. ზეგ!.. ცოტა ხანი და...

ზეიმი ფარავს. მხიარული კისკისი ნთქავს გესლიანი სიტყვების დასასრულს...

მხიარულება.

უეცარი გამორკვევა.

— არა ცრემლი!.. შორს მოთქმა! ლენინი მოკვდა, მედგრათ იყავი!.. მახვილი ხელში!... მომიმარჯვე იარაღი!.. ფხიზლათ იყავი!.. ყველანი წითელ სადარაჯოსაკენ!.. მტერი არ წამოგეპაროს!..

— სმენა!..

გაისმა მძლავრი მოწოდება. შუაღამის გადასულს ისევ ამოძრავდა ქალაქის განიერი ქუჩები... მიეშურებიან ასიათასიანი მუშათა არმიელთა,გლეხთა და კომკავშირელთა რიგები სასახლისაკენ განკარგულების მისაღებათ...

რამოდენიმე წუთში წითელი სადარაჯოები ათიათასჯერ გამრავლდა...

იზრდება სიმხნევე...

სასახლის მაღალ სართულებიდან გადმოეშვა წითელი დროშები შავი არშიით...

აღსავლის კართან ილიჩის უზარმაზარი სურათი აიმართა ასე ეწყობა ყველგან...

ყოველი ფეხის გადადგმაზე, ძირს თუ მაღლა ხედავთ ილიჩს...

ახლავს საპატიო დარაჯები...

გამვლელს ჟრუანტელი უვლის ტანში, როდესაც ხედავს ამ სურათს... ურწმუნოები მოინათლა რევოლიუციის ემბაზში,.. დღეს ყველას

признавая) данную войну, которая у большевистского разъяснения или большевистского освобождения??

Думаю, что сумеем.

А если что соврет, это будет вопрос факта.

"Неверно же (аппарат!) "национальная война" (чего хочет Радек) из боязни, как бы буржуазные люди им будто не выдали опять импер-ской войны за национальную!! Это смешно, а у Радека так выходит.

Мы не против нац. восстания, а за. Это ясно. И дальше идти нельзя: будем разбирать конкретно каждый случай; авось не примем восстания юга Америки в 1863 году за "нац. восстание"."

Спасибо Зиновьеву и Аркадию. Ручательства я нет, но рискну. Получу от него и пришлю Вам.

Крепко жму руку Ваш Ленин.

Н.К. очень просит передать и сей привет.

сწამს, რომ ილიჩი დაკარგა არა მარტო პროლეტარიატმა-არამედ მსოფლიომ... საუკუნეებმა, მომავალმა ისტორიამ, რომელსაც შეიძლება არ ესტუმროს მისი მსგავსი...

—ილიჩი!... საყვარელი ბელადი არ არის. აღარ არის ლენინი—წავიდა ბელადი.

საშინელია ამისი დაჯერება...

ქალაქის სურათი.

ილიჩის სურათები...

ის სდგას თავის საყვარელ ქარხნის ახლოს... მაღალ ტრიბუნიდან გადმომდგარა...

ძირს ზღვა ხალხი—სმენად ქცეული... ილიჩს ხელები გაუშლია... ხელები, რომელმაც ერთის დარტყმით შეარყია ოქროს ტახტები... ძირს დასცა ქვეყნის ორგულნი.,. მუქთა ხორები...

სურათზე ის ამბობს სიტყვას...

სდგას საყვარელი ბელადი... თითქოს საუკუნეთა თვალუწვდენელი დედა-მიწის ნაპრალიდან საბედისწერო განაჩენს უკითხავს ცოდვილ სამყაროს, რომლის ნამსხვრევები ყრია ძირს.

მისი სიტყვები მეტეორივით დაფრინავენ სივრცეში,.. ესმის მსოფლიოს დიდი მოძღვარის მოწოდება... აკვირდები ამ სურათს, ხედავ მას თითქოს ცოცხალია... ხედავ დაუსრულებელ სივრცესავით გადაშლილ შუბლს, რომელმაც არ იცის სასოწარკვეთილების ნაოჭები; მის უძირო თვალებს, რომელმაც შიშის ზარი დასცა ბებერ მსოფლიოს და არ გინდა დაიჯერო, რომ ის აღარ არის, ვერ წარმოიდგენ თუ ვინმეს შეეძლო მისი ვულკანივით აფეთქებული სიტყვების ჩაქრობა.

ზღვა ხალხი

აიმართა სიმგლოვიარო ტრიბუნა.

სასახლეები, სახლები, ქუჩა, ეტლები, ტრა-

მვაის ვაგონები, ავტომობილები, ჰაეროპლანები.

ყველაფერი შავებშია გახვეული....

მოქალაქეებს სევდით დანაოჭებული აქვთ პირისახე.

დამძიმებულია ყველა-მწუხარებით.

შავი ტრიბუნიდან გადმომდგარა მთელი რიგი ილიჩის მოწაფეებისა...

განუწყვეტელი რიგი: მუშების, გლეხების, არმიელების, მოქალაქეების, კომკავშირელების, პოეტების, მსახიობების—მოდიან ილიჩის სურათით. პლაკატებით...

მისი ანდერძით...

ხალხი ღელავს... შფოთავს ქუჩა... ბუნებაც დაღვრემილია... ისაც ტირის... მზე არ სჩანს. ჰაეროპლანები კალიასავით მოედვა სივრცეს—ყრიან ფურცლებს—ილიჩი არის!.. წავიდა მელადი!..

იგლოვე მიწავ...

დაჰკრა სათმა.... ოთხია.... მუსიკა უკრავს სამგლოვიარო მარშს... ხორო მღერის... ხალხი სმენათაა გადაქცეული...

ბ. ჟ. უ. უ. მ... ბ. ჟ... უ. უ. უ. მ. ბუ—ბუ—ბუუუმ—იგრიალა მთაწმინდამ... ბანს აძლევს არსენალი... ისაც მწუხარებისაგან ქარხნების საყვირებმა გამართეს გრიალი...

—ეხლა ჩაეშვა ძვირფასი ილიჩი ცივ სამარეში... გახსოვდეთ მისი უკვდავი ანდერძი გაისმა ტრიბუნიდან...

ფ ი ც ი.

სიტყვები ცეცხლის... მქუხარე, როგორც გრიგალი... ძლიერი და შეურყეველი, როგორც ილიჩი... ტრაურში ჩამჯდარი მოედანი.

ფიცი!—მტკიცე და შეურყეველი, ვით მარმალილოს უზარმაზარი მთა... ფიცი—მუშის, ილიჩის საყვარელი მუშის, რომელიც აღიზარდა და გამოვიდა მზის სინათლეზე მისი მფარველობით... მის გზას განაგრძობენ. წუთითაც არ შეაჩერებენ მასწავლებლის გიგანტიურ ნაბიჯებს, რომლითაც ისინი მოიყვანა აქამდე დიდმა ლენინმა...

კიდევ ფიცი... მას არ დაივიწყებენ... ანვის შეუძლია დაივიწყოს—ადამიანი, რომელმაც მოახერხა დედამიწის შუაგულში აემართა უკვდავი ძეგლი—**კომუნიზმი**... ვინ დაივიწყებს ადამიანს, რომლის მსგავსი არც ერთი ხალხის უძველეს ლეგენდას არ ახსოვს... ის დედამიწის ყოველ კუთხის დაჩაგრულ და ტვირთმძიმეს ტვინში ზის... მან ყველგან სიყვარულისა და პატივისცემის ტახტი დაიდგა...

მას ვერავინ დაივიწყებს...

ილიჩი არ არის მკვდარი...

ის არ მომკდარა... ტყუილია..,

... ის გზის მანათობელი ჩირაღდანია... ჩაუქრომელი ცეცხლია, რომელიც მარად იციმციმებს... იქნება ყოველთვის... ილიჩის სურათი დარჩება კაცობრიობას როგორც ღერბი, ძვირფასი მედალიონი... მისი ხსენება გაქრება პლანეტებთან ერთად...

ამისი თავდებია ძლიერი ხმა მსოფლიოს ყველა მუშების, რომლებიც ერთდება პროლეტარიატის წითელ შტაბში—**მესამე ინტერნაციონალში.**

— მოსკოვი! გორკა! ოქტომბერი! ილიჩი!—დარჩება კაცობრიობის, მომავალ მსოფლიოს წმიდათა წმიდათ...

— ამას ამტკიცებს ფიცი ..

— ფიცი, რომელიც მოაქვს დღეს მოსკოვში რადიოს მსოფლიოს ყველა კუთხიდან...

— ილიჩის ძვირფას საფლავთან...

პ. ოდიშელი

ტფილისი.

ლენინის ცოლი და და

ათეული წლების განმავლობაში პარტია ლენინის ახლო ხედავდა ორი ქალის ფიგურას. ცოლსა და დას.

შორიდან, საზღვრების სხვადასხვა ბილიკებით, ჟანდარმების რკალში, რევოლიუციონერების ჯურღმულებამდი აღწევდენ ცენტრალური კომიტეტის ვრცელი წერილები, ბრძანებები, მოგონება, გაფრთხილება. მოწონება, გამხნევება.

ნადეჟდა კონსტანტინოვნა კრუპსკაია
(ამხ. ლენინის მეუღლე)

ლენინი სწერდა, ნადეჟდა კონსტანტინოვნა შიფრავდა, აგზავნიდა.

ხალხის ზღვაში, მოედნებზე, სადგურებში, ავტომობილიდან გაისმოდა ლენინის ამაღელვებელი, მქუხარე სიტყვები, მის გვერდში კი, ხალხის მორევში მორცხვად გაბნეული, მაგრამ ძლიერ ახლო, მას სდარაჯობდა, იცავდა მარია ილინიჩნა ღარიბულ ტანსაცმელში.

ჟენეველი განდევილი შეიქნა ასეულ მილიონ მშრომელთა ბელადი, ქვეყნის მეექვსედი ნაწილის მმართველი. მის სიტყვებს უკვე აღარ შიფრავენ ქიმიური მელანით, არ მალავენ ტანსაცმელში ჩაკერებულს, მათ უკარნახებენ რადიოთი მთელ მსოფლიოს, აკრავენ როგორც ბრძანებებს, ოთხმილიონიანი არმიის ძლევამოსილებით დადასტურებულთ. მაგრამ ცოლი დ და არ განშორებიან მას ერთი ნაბიჯითაც. მხოლოდ მასშტაბები გაიზარდენ, როგორც ტელესკოპში.

ნადეჟდა კონსტანტინოვნა რუსეთს,—მუშებისა და გლეხების ბნელ ქვეყანას,—კითხვას ასწავლის.

მარია ილინიჩნა მუშათა კლასს წერას ასწავლის. ის მუშებს გასვრილ ხელებში აძლევს კალამს და ეუბნება:

— სწერე თავის თავზე!

ჩვენში ამდენს ლაპარაკობდენ, ენას იფხანდენ კომუნისტური ყოფა-ცხოვრების, მუშისა და პარტიულის ოჯახის შესახებ, ანგარიშობდენ რამდენი ასეული წლის შემდეგ მოვა ეს ყოფა-ცხოირება. მაგრამ აი, ხედავთ, კომუნისტური ყოფა-ცხოვრება უკვე არის ჩვენს შორის! ლენინის ოჯახი. ეს ისევე განსაცვიფრებელია, როგორც ლენინი. ეს ისევე უბრალოა, როგორც ლენინი.

ბოლომდის, ლენინის უკანასკნელ სულისთქმამდე, მის დასვენებამდი მავზოლეიში, ნადეჟდა კონსტანტინოვნა იყო, მუდამ ჟამს იყო—

კომუნისტის-ქალი და კომუნისტის ცოლი.

უკანასკნელ გზამდი კრემლის კედლისკენ მარია ილინიჩნა იყო, მუდამ ჟამს იყო—

კომუნისტი-ქალი და კომუნისტის და.

თუ ავადმყოფს გაუმჯობესება დაეტყობოდა ნახევარი დღით, კრუპსკაია უკვე მიეშურებოდა საწერ მაგიდისკენ გლავპოლიტპროსვეტში,

მარია ილინიჩნა ულიანოვა
(ამხ. ლენინის და)

ბრძოლაში რუსეთის უვიცობის საშინელებასთან, ულიანოვა უკვე მარხილში იჯდა ყინვაში, პავოლეცკი გზის ვაგონები ანჯღრევდენ მის სხეულს, სულს ძლივს ითქვამდა, მიეჩქა-

რებოდა „პრავდა“-ს რედაქციაში, მუშკორების ოთახში.

ამ გულისშემზარავ კვირის განმავლობაში, როცა ლენინის სიკვდილის ცნობა ყინავდა ჩვენს სხეულს, გორკაში განსვენებულის ცხედართან, ილიჩის უკანასკნელ რეისში, კავშირების სახლში, წითელ მოედანზე—მოვავლებდით თვალს ცოლის, დის, გამართულ ფიგურას, პირდაპირ გამოხედვას და ვეუბნებოდი ჩემს თავს:

— დაჩუმდი, მოითმინე!

საბჭოების ყრილობაზე, დიდი თეატრის სავსე დარბაზში, როცა ყველაფერი მიწყნარდა, და, გაქვავდა და გამოვიდა ნადეჟდა კონსტანტინოვნა, მან სთქვა იმ წუთში ყველაზე მოულოდნელი, მაგრამ ყველაზე უბრალო და საჭირო:

უდიდესი, ყველაზე უკეთილშობილესი თავმდაბალი სიტყვები არა მარტო ლენინის გარდაცვალების, მისი პარტიის შესახებ და მასზე პირადათ, არამედ თვით მუშათა კლასის შესახებაც. სიტყვები იმის შესახებ, რომ კლასის როლი ისტორიაში იმაში კი არ მდგომარეობს, რომ მოაწყოს ტკბილი ცხოვრება თავისთვის, არამედ იბრძოლოს მთელი მსოფლიოს ყველა დაჩაგრულთა განთავისუფლებისათვის.

დასაფლავების დღეს კი, მის საფლავზე ცოლი—და მისი ტუჩები არ კანკალებდენ—მოუწოდებდა ხალხს არ ედიდებიათ უკვდავი სახელი გულის ამაყუჩებელი, მაგრამ ჩვეულებრივი პატივისცემის შაბლონური საშვალებებით. ის მიუთითებდა უბრალო, ყოველდღიურ,—მაგრამ დიდ, რეალურ,—საქმეებზე, იმაზე, რაც ასეთი უბრალო და განსაცვიფრებელი იყო კომუნისტ ლენინისათვის, მის ქმარისთვის.

ვლადიმერ ილიჩი მოვიდა ჩვენთან მომავალიდან. ჩვენს იქით ის ხედავდა ამ შორეულ ქვეყანას. გამარჯვებული და განხორციელებული სოციალიზმის მხარეს. მისი ოჯახი—ცოლი, და—აგრეთვე მომავალი კომუნისტური სამყაროს ოჯახია.

კომუნისტო ქალებო და კომუნისტების ცოლებო. ნუ იქნევთ თავს იქით, მომავლის სიცარიელესაკენ, ნუ აკისრებთ ყველაფერს მომავალ თაობებს! ლენინის ოჯახი ხომ მასთან იყო მისი ცხოვრების დროს, ჩვენს დროს თქვენს დროს.

კომუნისტებო, მეგობრებო, ლენინის პატივისმცემლებო და მიმდევრებო! თუ თქვენ ოდესმე მოისურვებთ, რომ თქვენს ენას დაეუფლოს ვულგარული, ცარიელი პატივისცემის ფრაზა,—გახსოვდეთ, გახსოვდეთ!—თქვენ გიცქერით ცოლის, დის მკაცრი თვალები. გიცქერიან და მოგაგონებენ საქმეს.

მ. კ.

უმთავრესი მომენტები ამხ. ლენინის ცხოვრებიდან

1870 წ. 10 აპრილს სიმბირსკში დაიბადა ვლადიმერ ილიჩი.

1862 წ. 12 იანვარს გარდაიცვალა ვლადიმერ ილიჩის მამა ი. ნ. ულიანოვი—სიმბირსკის გუბერნიის სახალხო სასწავლებლების ორგანიზატორი.

1887 წ. 8 მაისს ჩამოაღრჩვეს ვლადიმერ ილიჩის ძმა, ა. ი. ულიანოვი, რომელიც აწყობდა ალექსანდრე მესამეს მოკვლას.

ვლადიმერ ილიჩმა დაამთავრა სიმბირსკის გიმნაზია და შემოდგომაზე შევიდა ყაზანის უნივერსიტეტში.

1888 წ. 5 თებერვლას გამორიცხეს უნივერსიტეტიდან სტუდენტების მღელვარებაში მონაწილეობისათვის და გადაასახლეს სოფ. კუკუშინოში, ყაზანის გუბერნია.

ივლისი. ვლადიმერ ილიჩს უარი უთხრეს უნივერსიტეტში ხელახლა მიღებაზე.

სექტემბერი. ვლადიმერ ილიჩს პოლიციამ აუკრძალა საზღვარ გარეთ გამგზავრება,

1888—89 წ. ვლადიმერ ილიჩი ყაზანში.

1889 წ. ზაფხული გამგზავრება სამარაში.

1891 წ. ექსტრენათ ჩააბარა გამოცდები პეტერბურგის უნივსრსიტეტის იურიდიულ ფაკულტეტზე.

1893 წ. ცხოვრება სამარაში.

მარქსისტების პირველი ჯგუფი სამარაში:

„ვ. ი. ულიანოვი, ა. ი. სკლიარენკო და ი. ხ. ლალაიანცი“.

შემოდგომაზე გამგზავრება პეტერბურგში.

1894 წ. ვ. ი. პირველი ნაშრომი არალეგალური ბროშიურა: „ვინ არიან ხალხის მეგობრები და როგორ ებრძვიან ისინი სოციალ დემოკრატებს“.

ვ. ი. შედის სოციალ დემოკრატების წრეში პეტერბურგში „ცენტრალური ჯგუფი მუშათა მოძრაობის“ სახელმძღვანელოდ.

ლენინი ხელმძღვანელობს მუშათა ჯგუფს „კრიტიკოსი ნავთსადგურში“.

1895 წ. აპრილი. ლენინი გაემგზავრა საზღვარგარეთ, სადაც კავშირი დაიჭირა პლეხანოვთან, აქსელროდთან და ზასულიჩთან.

სექტემბერი. ლენინი ბრუნდება საზღვარგარეთიდან და აწყობს „მუშათა განთავისუფლებისათვის მებრძოლ კავშირს“.

9 დეკემბერს ატუსაღებენ „კავშირს“. ლენინი ციხეში.

1896 წ. ციხე.

ლენინი ციხეში სწერს წიგნს „კაპიტალიზმის განვითარება რუსეთში“.

1897 წ. 29 იანვარი სასამართლოს გამოაქვს განაჩენი ლენინის საქმის გამო, მას სამი წლით ასახლებენ ენისეის გუბერნიაში სოფ. შუშენსკოეში.

1898. გადასახლებულის ცხოვრება.

ლენინს ირჩევენ „რაბოჩაია გაზეტა-“ს, პარტიის ოფიციალურ ორგანოს, რედაქტორათ.

1899 წ. გადასახლება.

1900 წ. 21 იანვარი. დაბრუნება გადასახლების ადგილიდან. ლენინს სამი კვირით ატუსაღებენ პეტერბურგში.

16 ივლისი. საზღვარ-გარეთ გამგზავრება. ლენინი მოლაპარაკებას აწარმოებს „შრომის განთავისუფლების ჯგუფთან“ შვეიცარიაში.

მიემგზავრება მიუნხენში და იწყებს ისკრა“-ს გამოცემას.

1901 წ. ლენინი ხელმძღვანელობს ისკრას“-ს.

1902 წ. ლენინი კითხულობს ლექციებს „სოციალურ მეცნიერებათა უმაღლეს სკოლაში“ პარიზში.

1903 წ. ლენინის ინიციატივით სოციალდემოკრატებმა უარი უთხრეს ლიბერალებს თვითმპყრობელობის წინააღმდეგ საერთო ჟურნალის გამოცემაზე.

რ. ს. დ. მ. პ. მეორე ყრილობა.

1903 წ. ლენინი ყრილობაზე ატარებს რევოლიუციონური მარქსიზმის ხაზს.

განხეთქილება პარტიაში: ბოლშევიკები და მენშევიკები.

ლენინი მეთაურობს ბოლშევიკებს.

ლენინს ირჩევენ ც. კ. პარტიის საბჭოს და ცენტრალური ორგანოს „ისკრა“-ს რედაქციის წევრად.

1 ნოემბერი. ლენინმა პლეხანოვის საქციელს (გადავიდა მენშევიკების მხარეზე) უპასუხა „ისკრა“-ს რედაქციიდან და პარტიის საბჭოდან გამოსვლით.

1904 წ. ლენინი ც. კ. წევრი.

ლენინი გამოდის პარტიის ცენტრალური კომიტეტიდან.

ლენინი ხელმძღვანელობს აგიტაციას მესამე ყრილობის მოწვევის სასარგებლოდ, ვინაიდან მენშევიკებმა დაარღვიეს პარტიის უმრავლესობის დადგენილებები და ნება.

დეკემბერი. ლენინი ხელმძღვანელობს ბოლშევიკების ორგანოს „ვპერიოდ“.

1905 წ. არჩევნები მესამე პარტიული ყრილობის მოსამზადებლათ; გაზ. „ვპერიოდის“ ხელმძღვანელობა.

მაისი. რ. ს. დ. მ. პ. მესამე ყრილობა.

ინტენსიური მონაწილეობა ყრილობის მუშაობაში.

ლენინი მეთაურობს პარტიის ც. კ. და „პროლეტარიი“-ს.

აგვისტო-სექტემბერი. ლენინი აგიტაციას ეწევა „ბულიგინის“ სათათბიროს ბოიკოტის, აჯანყების და თვით-მპყრობელობის დამხობის სასარგებლოდ.

სექტემბერი-ნოემბერი. ლენინი ბრუნდება რუსეთში ხუთი წლის ემიგრაციის შემდეგ.

„შეიარაღებული აჯანყების“ პროპაგანდა და მომზადება. ლენინი მიემგზავრება მოსკოვში.

ლენინი პეტერბურგში აგიტაციას ეწევა, რომ პეტერბურგის მუშებმა მხარი დაუჭირონ აჯანყებას მოსკოვში.

1906 წ. აპრილი. რ. ს. დ. მ. პ. მეოთხე გაერთიანებული ყრილობა სტოკჰოლმში.

გაცხოველებული მუშაობა გაერთიანებულ ყრილობაზე.

ლენინი მოხსენებებს აკეთებს სხვადასხვა საკითხების შესახებ.

ყრილობის შემდეგ ვ. ი. ბრუნდება რუსეთში და მეთაურობს პარტიის ბოლშევიკურ ფრთას.

ივლისი. ლენინს კავშირი აქვს სვეაბორგის და კრონშტადტის აჯანყების ორგანიზატორებთან და იღებს ზომებს მოძრაობის პეტერბურგში გადასატანად.

ლენინი სცემს და რედაქტორობს ბოლშევიკების არალეგალურ ორგანოს „პროლეტარიი“ და სასტიკ ბრძოლას აწარმოებს მენშევიკებთან და ესერებთან.

ნოემბერი-დეკემბერი. სასტიკი ბრძოლა „რაბოჩე. სიეზდოვცებთან“, „ბლოკისტებთან“ კადეტებთან და მენშევიკების და პლეხანოვის ოპორტიუნისტულ ტაქტიკასთან.

ლენინი იმუშავებს ბოლშევიკების პლატფორმას საარჩევნო კომისიაში მონაწილეობის მისაღებათ.

1907 წ. მხარს უჭერს არჩევნებს მეორე სახელმწიფო სათათბიროში და მონაწილეობის მიღებას მაში (ლიბერალების ნაროდნიკული ჯგუფების და მენშევიკების სამხილებლად).

ლენინი ხელმძღვანელობს ბოლშევიკ დეპუტატებს სათათბიროში.

აპრილ-მაისი. რ. ს. დ. მ. პ. მეხუთე ყრილობა ლონდონში. ლენინი ენერგიულ მონაწილეობას იღებს ყრილობის მუშაობაში.

ივლისი ყრილობის შემდეგ ლენინი ბრუნდება რუსეთში.

ლენინი ფილიანდიაში (კუოკალა)

ლენინი საერთო-პარტიულ კონფერეციაზე მხარს უჭერს არჩევნებს მესამე სახელმწიფო სათათბიროში.

აგვისტო, ლენინი მეორე ინტერნაციონალის შტუტგარდტის კონგრესზე.

ლენინის და როზა ლიუქსემბურგის თეზისები:

„თუ იფეთქა იმპერიალისტურმა ომმა, უნდა დაიწყოს სოციალისტური რევოლიუცია“.

ლენინი მეორეთ მიემგზავრება საზღვარ გარეთ (მეორე ემიგრაცია 1907—1917 წ.)

1908. ლენინი ჟენევაში. წერილების კრებული „За 12 лет“.

აგვისტო. გამგზავრება ლონდონს.

გალაშქრება ბოგდანოვის, ლუნაჩარსკის და ბაზაროვის „ემპირიოკრიტიციზმის“ წინააღმდეგ.

გადასვლა პარიზში

1908. 21დეკემბერი. ლენინი მონაწილეობას იღებს დეკემბრის კონფერენციაში. ლენინი გაფთრებით ებრძვის „ლიკვიდატორობას“ და „ოტზოვიზმს“.

1909. ლენინი პარიზში.

მაისი. ბოლშევიკების კონფერენცია პარიზში. განხეთქილება „ოტზოვისტებთან“. დაახლოვება პლეხანოვთან ლიკვიდატორებთან ბრძოლის ნიადაგზე.

„მარქსიზმი და ემპირიოკრიტიციზმი“ ლენინის შრომა „ემპირიკრიტიკების“ წ[illegible] აღმდეგ.

დეკემბერი. ლექციები კუნძულ კაპრიზე მოწყობილ შკოლაში:

1910. ლენინი ცხოვრობს პარიზში. მუშ[illegible]ობა ც. კ. პლენიუმში.

გამგზავრება მეორე ინტერნაციონალის კ[illegible] პენჰაგენის კონგრესზე. ლენინი მუშაობს [illegible] ოპერატიულ კომისიაში.

ნოემბერი. ლენინი სცემს „რაბოჩაია გ[illegible] ზ[illegible]ტა“-ს.

1911. ლენინი წინადადებას იძლევა [illegible] ფერენციის მოწვევის და ახალი ცენტრალ[illegible]რი კომიტეტის შედგენის შესახებ.

ზაფხული. ლენინი კითხულობს ლექცი[illegible] პარ[illegible]ულ შკოლაში.

1912. ლენინის მუშაობა პარტიის აღსადგენად.

ლენინი მუშაობს პარიზის კონფერენციაზე და პარტიის ცენტრალურ კომიტეტში.

9 მაისი. ლენინი მოხსენებას აკეთებს რ. ს.-დ. მ. პ. საზღვარ-გარეთის ორგანიზაციის პარიზის სექციაში.

ივლისი. ლენინი პარიზიდან მიემგზავრება გალიციაში (ახლო რუსეთის საზღვართან, რომ უკეთესად უხელმძღვანელოს რევოლიუციონურ მოძრაობას).

ლენინი თანამშრომლობს გაზეთებში: „სოციალ-დემოკრატ“, „პრავდა“, „ზვეზდა“, „ნევსკაია ზვეზდა“ და ჟურნალში „პროსვეშჩენიე“.

1913. ლენინი მხურვალე მონაწილეობას იღებს ბოლშევიკების ც. კ. მთელ რიგ თათბირებში (კერძო, აგვისტოში).

ვ. ი. ხელმძღვანელობს სათათბიროს „ხუთეულის“ მუშაობას.

ბრძოლა მუშათა კლასის „შეუკვეცავი“ ლოზუნგებისათვის. მუშაობა „პრავდაში“ და „პროსვეშჩენიე“-ში.

ლითონზე მომუშავეები მისალოც დეპეშას უგზავნიან ლენინს, როგორც „მუშათა კლასის ჭეშმარიტ ბელადს“.

1914. ბრძოლა მეორე ინტერნაციონალის ბელადებთან პარტიისათვის.

მუშაობა „პრავდა“-ში, „როსვეშჩენიე“-ში.

ომის გამოცხადება ლენინს ზინოვიევთან ერთად უსწრებს გალიციის მიყრუებულ სოფელში. ავსტრიის მთავრობა ატუსაღებს ლენინს და ორი კვირით ათავსებს ციხეში.

ვ. ი. მიემგზავრება შვეიცარიაში.

ლენინის თეზისები ომის შესახებ: „იმპერიალისტური ომი უნდა გადაიქცეს სამოქალაქო ომათ“.

ბრძოლა „სოციალ-შოვინიზმთან“ და „ობორონცებთან“.

1915. ბრძოლა „სოციალ-შოვინიზმთან და იმპერიალისტურ ომთან ვ. ი. მუშაობს „სოციალ-დემოკრატ-“ში. ვ. ი. მუშაობს შვეიცარიულ მუშებს შორის. ლენინი მხურვალე მონაწილეობას იღებს ბოლშევიკების საზღვარ-გარეთის სექციის ბერნის კონფერენციაში.

მუშაობა რევოლიუციონური სოციალ-დემოკრატიის ძალების ორგანიზაციისა და გაერთიანებისათვის.

(ბოლშევიკების საზღვარ-გარეთის სექციის მეორე კონფერენცია, მოსამზადებელი კონფერენცია 11 ივლისს ბერნში)

[illegible]-8 სექტემბერი. ციმმერვალდის კონფე[illegible]ცია.

ლ[illegible]ნინი— მემარცხენე [illegible] მეთაური. შე[illegible]ტაკება ლედებურთან.

1916 ლენინის მუშაობა ბ[illegible]რნის თათბირში —5—8 ივნისს, კიენტალის კონფერენციაში 24—30 აპრილს (მემარცხენე ოპოზიცია ლენინის მეთაურობით). ლოზუნგ[illegible]ბი; სასწრაფო ზომების მიღება ომის ლიკვიდა[illegible]ციისათვის: საყოველთაო გაფიცვა, საბოტაჟი, შე[illegible]არაღებული აჯანყება; იმპერიალისტურ[illegible] [illegible]ის გადაქცევა სამოქალაქო ომათ.

თებერვალი. ლენინის გამო[illegible]ლა რაკოვსკისთან ერთად სოციალისტების მ[illegible]ტინგზე ბერნში.

(ომის შემდეგ პროლეტა[illegible]ლი რევოლიუციის აუცილებლობა არსებ[illegible] კაპიტალისტური წესწყობილების [illegible]ინაა[illegible]დეგ).

ლენინის მოხსენებები ბერნში და ციურიხში 1916 წ. პირველ ნახევარში

1. საჭიროა რ. ს.-დ. მ. პ. აგრარული პროგრამის გადასინჯვა „მუნციპალიზაცია“ უნდა შეიცვალოს „ნაციონალიზაციით“. 2 სოციალ-დემოკრატების ახლობელი ამოცანები რუსეთში.

ლენინის წერილი პეტერბურგში სახელმწიფო სათათბიროს სესიის განახლების და იქ დაუყონებლივ ზავის ჩამოგდების წინადადების შეტანის აუცილებლობის შესახებ.

რევოლიუციონური ინტერნაციონალიზმის იდეების პროპაგანდა შვეიცარიელ მუშებს შორის.

ვ. ი. უშვებს ციურიხში ჟურ. „ფორბოტე“-ს სამ წიგნს.

1917. ლენინი თითქმის ათი წლის ემიგრაციის შემდეგ ბრუნდება რუსეთში.

პირველი მიმართვა მასებისადმი და ლოზუნგი: გაუმარჯოს მსოფლიო სოციალისტურ რევოლიუციას.

4 აპრილი. ლენინის „თეზისები“.

22 მაისი. სიტყვა მუშათა და გლეხთა დეპუტატების პირველ ყრილობაზე.

ივნისი. ლენინის გამოსვლა სრულიად რუსეთის მუშათა და გლეხთა საბჭოების პირველ ყრილობაზე, („შევანჯღრიოთ კაპიტალისტები“).

„პრავდა“-ს დარბევა.

ბრძანება ლენინის დატუსაღების შესახებ.

ივლისი. ლენინი კვლავ იძულებულია 4 თვე გაატაროს არალეგალურად ვიბორგის მხარზე და ფინლიანდიაში. ლენინი „იატაკ-ქვეშიდან“ განაგრძობს პარტიის ხელმძღანელობას და მონაწილეობას იღებს ბოლშევიკურ პრესაში.

ივლისი. რ.ს.-დ.მ.პ. (ბოლშევიკების) მეექვსე ყრილობა. მთავარი ამოცანა არის კერენსკის ჩამოგდება, ომის ლიკვიდაცია და სოციალისტური მშენებლობის დაწყება.

ვ. ი. ლოზუნგი: „საჭიროა ძალაუფლების, რაც შეიძლება დაჩქარებით ხელში აღება, თორემ გვიანი იქნება“.

წერილი პარტიის ც. კ. „Довольно т[illegible] канитель, нужно окружить во[illegible] Александринку, разогнать всю шваль и взять власъ в свои руки“.

ლენინი „თვითნებურათ“,—მას ყოველ წამს დატუსაღება მოელის,—გაემგზავრება პეტროგრადში აჯანყების მოსწყობად.

ოქტომბრის რევოლიუცია.

25—26 ოქტომბერი. მუშათა და ჯარისკაცთა საბჭოების მეორე ყრილობა.

ლენინის სიტყვა ყრილობაზე. მეორე ყრილობა ლენინის წინადადებით ადგენს: ზავი დაუყონებლივ დ[illegible] მიწა გლეხებს უსასყიდლოთ.

სახალხო კომისართა საბჭო ვ. ი. ლენინის მეთაურობით.

1918 წ. ლენინი სახალხო კომისართა საბჭოს წევრებთან ერთად მოსკოვში გადმოდის.

30 აგვისტო. ესერების პარტიის წევრი თავს ესხმის ლენინს.

1919—20—21—22 წ.

კომუნისტური პარტიის, საბჭოთა ხელისუფლების და მსოფლიო პროლეტარული რევოლიუციის უცვლელი ხელმძღვანელი.

1922—23 წ.

ვლადიმერ ილიჩის მძიმე ავადმყოფობა.

ს. მ. [illegible] ვანოთუ[illegible]ის [illegible]-ე სტამბა, ლენინის ქუჩა, № 3.